

HZ. SÜLEYMAN'IN YAPTIĞI BAZI İŞLER KURÂN'DA [ACABA] ZÜLKARNEYN SIFATIYLA [MI] ANLATILMIŞTIR

IF WONDER SOME WORK DONE by MESSENGER SULEIMAN WAS DESCRIBED in THE NAME of MESSENGER ZULKARNAYN (DOUBLE-TIMED) THE QOR'AN

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KAYHAN

Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, m61kayhan@hotmail.com, Gümüşhane/Türkiye

Kurân meali hazırlayanları çok ciddi bir sadakate davet ediyoruz. Zira müfessirlerin düştüğü kişisel tevîl hatasına, meal sahipleri de düşmekte ve ayetleri daha anlaşılır kılmak adına metindeki sözcüklerin tam karşılığı olmayan başka kelimeleri tercih etmektedirler. Bu, büyük bir cürettir ve vebali de gerçekten büyüktür. (kısaltılarak: Alagaş, 2010, 63).

ÖZET

Kurân, yüz on dört sureden müteşekkildir. Bunlardan birisi de Mushaf tertibinde on sekiz, nüzul sırlamasında ise altmış dokuzuncu sırada yer alan Kehf suresidir. Surenin inişine bazı muhataplarca sorulan bir sorunun neden olduğu beyan edilmiştir. O sual, Hz. Muhammed'e ve müslümanlara karşı yahudilerden yardım isteyen müşrikler tarafından Hz. Elçiye yöneltilmiştir. Böylece o dönemde vahye muhatap olan müşrikler, ehl-i kitaptan olan yahudiler ve hristiyanlar, gerçekten Hz. Muhammed'in elçi olup olmadığı test etmeye kalkışmışlardır. Hz. Muhammed, inkârcı muhatapların yönelttiği o soruya, Cibril'in getirdiği bu sureyle cevap vermiştir.

Bu surede Zülkarneyn kıssası ilk ve son kez beyan edilmiştir. Çünkü muhatapların sorduğu sorulardan birinin de bu olduğu rivayette konu edilmiştir. Onlar, Zülkarneyn'in kim olduğunu, mağara arkadaşlarının kimler olduğu ve Hz. Musa'nın yolculuğunun ne olduğu sorularını sormuşlardır. Surede bu sorular, tek tek cevaplandırılmıştır. Kurân, bu kıssaları anlatmak suretiyle muhatapların zihinlerini hidayete çekmeyi amaçlamıştır. İslam'a inananların giderek artması, anlatılan kıssaların işlevini gördüğünü göstermesi bakımından oldukça manidardır. Bu kıssalar, geçmişte hidayete sevk ettiği toplulukları gibi, bugün de değişik toplumları aynı şekilde hidayete sevk arzu edilmiştir. Allah'ın izniyle Alagaş'ın beyan ettiği ve açıkladığı biçimiyle toplumları gafletten uyandıracak ve hidayete ermelerine vesile olacaktır.

Kurân, birçok hakikatleri içinde barındıran bir kitap olarak indirilmiştir. Her müslümanın ilk vazifesi, Kurân'ı anlamak ve anladığını tatbik etmekten ibaret olmuştur. Tarih boyunca Kurân'ın anlaşılmasında bazı hatalı sonuçlara varılmış veya yanlış hükümler çıkarılmıştır. Sonraki dönemlerde aynı hatalar tekrarlanmış veya artmış ve öyle ki hiç kimse konuyla alakalı söz söyleme yetkisini kendinde bulamamıştır. Eserinden yararlanan yazar, bu hatalar ile eksikliklerden uzak kalmanın yolunun, yeniden ve dikkatlice Kurân'ı araştırmak ve incelemekten geçtiğini ifade etmiştir. Bu açıdan biz de İslam kadim başkenti, bir dönem kiblegâhı, hatta Hz. Peygamberin miraçgâhı olan bu şehirde düzenlenen kongrede Kudüs kentine damgasını vurmuş ve orada büyük bir mabet inşa etmiş bir kral peygamberden söz etmemenin, büyük bir eksiklik olacağını düşündük. Bu sebeple bir müellifin, Kurân'da anılan Zülkarneyn'in, esasında Hz. Süleyman (as) olabileceğini ifade etmesinden yola çıkılarak bu makale oluşturulmuştur. Çünkü o, kendisinden sonra hiç kimseye nasip olmayan bir mülkü bağışlaması için Allah'a dua etmiştir. Bu duadan evrendeki pek çok teknolojik ve ilmi gelişmenin, Zülkarneyn olarak eylem yapan Hz. Süleyman'ın fevkinde olamayacağı anlaşılmıştır. Böyle bir durumun şimdi ve gelecekte asla olamayacağı sonucu çıkarılmıştır.

İlk bakışta surenin Hz. Süleyman ile ne alakası olduğunu doğal olarak sorulabilecek sorular arasında sayılmıştır. Zira yazar, surede anlatılan seferlerin, büyük olasılıkla Hz. Süleyman'ın Zülkarneyn sıfatıyla yaptığı yolculuklar olduğunu dile getirmiştir. Mehmet Alagaş, eserinde açıklamasını detaylandırarak Zülkarneyn olayına yeni bir açıklama getirmiştir. Bunun başarılı bir yorum olduğu görülmüştür. Ayrıca müellif, Zülkarneyn'in yaptığı seferlerin zamanda gerçekleşen yolculuklar olduğunu da ifade etmiştir. Gerçekten o, suredeki kehf kıssasında uyuyanların, zamanın kenarına çekilenler olarak anlaşılabilmesine işaret etmiştir. Yapılan açıklamanın, oldukça yerinde ve doğru olduğu tespit edilmiştir. Zülkarneyn adıyla zamanın başına ve yine zamanın sonuna yolculuk yapan Hz. Süleyman, bu durum için en elverişli elçi olarak görülmüştür. Binaenaleyh o, geleceğe ve geçmişe zamanda yolculuk yapmıştır. Çalışma, Hz. Süleyman'ın Zülkarneyn'in sıfatıyla yaptığı seferleri açıklamayı amaç edinmiştir. Bu çalışmada betimleyen ve tasvir eden ve mantıksal çıkarımlara riayet eden bir metot

izlenmiştir. Neticede Hz. Süleyman'ın bu sıfatıyla yaptığı ve İslam dünyasında pek az anlaşılan bir konu, kanaatimizce yazar tarafından daha açık ve anlaşılır bir hale getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kehf Suresi, Süleyman, Zülkarneyn, Güneşin Doğduğu Yere Sefer, Güneşin Battığı Yere Sefer, Kuzeye Sefer

ABSTRACT

The author, who declared that the world entered the pre-doctrine era, has accordingly declared that this information about this fact, in fact, was in the Maya and Aztec civilizations. The author mentioned the existence of the man who drilled the chest, the man who came in the anchors in the skies and the glittering man in these civilizations. Solomon departed from Jerusalem and set up expeditions for distances of one month in the morning and one month in the evening. According to this, Suleiman had traveled to the American continent that formed the Sebe community and communicated Islam to those who live there. The reason for this is that he has a vehicle that is advanced enough to travel a month and return a month. Moreover, according to the writer, Suleiman had transferred the kingdom's patriarch / Balkis from America to Jerusalem without any change. Thus, the Qur'an had mentioned for the first time the transfer of the match / goods and the transfer of the goods. So even today, someone had carried out something that does not come to mind, that is, the transport of goods. The map of the world drawn by Piri Reis in 1513, which differs by 5% from the ones taken from the satellite today, was actually based on drawings that drawn by Suleiman.

It had been focused on the subject of Zulkarnayn in this work. Because this issue had been debated since the thousand and four hundred years and has not been concluded. This part of Zulkarnayn which is only mentioned in the Qor'an, had been explained a new exegesis by Alagash. The writer, who is very meticulous in this exegesis, paid utmost attention to the harmony of the data. In this regard, he stated that the previous explanations are inadequate. In fact, he had refused most of them.

This is the short description of the Sufi Kehf, Hz. The ambassador has been accused of asking a question. It is also narrated that the question was asked by the Medina Jews. In this surah, been placed to the episode of the cave friends, the journey made by Moses with righteous servants, and the process of Zulkarnayn. In this episode, at first, the writer, who declared that Zulkarnayn was a nickname of Suleiman actually, claimed that the name of owner fish been exemplified Yunus and the name of messiah that been exemplified Jesus. In other words, Allah, who addressed them with these nicknames, gave to Suleiman to Zulkarnayn nickname.

Meanwhile the author has stated that all the miracles declared in the Qur'an, are miracles connected to God's command, or that they are miracles things that Allah has caused by reason, illness and knowledge. For example, he had said that the miracle of fire, which does not burn Abraham, depends on God's command. Again, birds have been revived after being cut off, or turned into birds after they have been made from the mud, have been regarded as miracles connected to Allah's command. The writer, however, had stated that Zulkarnayn did what he used on the expeditions and adhered to the reasons, and that he realized his campaign with these tools. For this reason he had relied on a different cause and understanding than the first in each journey. He just had gone to the future for the reason he was going to go to the future. In other words, the sun has gone as far as the last point of darkness in this world. He went to the time when the sun first appeared at the beginning of creation because of the past. At the same time, Zulkarnayn also traveled on the basis of another vehicle or another vehicle from two vehicles.

The author Alagash had revealed a few delusions that Zülkarneyn is actually Solomon. Both of them had established a covenant of goodness, which my lord gave me, that is better than that which shall provide. It is also mentioned that both of them use molten copper or molten copper is flooded like a flood. According to this information, the writer has come to the conclusion that Zulkarnayn is actually Suleiman.

Another point is that the author has clearly stated that the journeys that were misunderstood until now are not actually to the west or to the east, but rather to the place where the pre-Apocalypse sun set was at its last setting or the first creation at sunrise. Thus, the mystery of journeys that have been secrets for a long time has been settled very comfortably with the adherence to the text of the verses. For the first time, it has been declared that the time has come for the curiosity of man. In this case, the first time, the apocalyptic journey, and the last journey of the sun, the battle of the sun to breathe again. The second journey is to the past. He did not do anything to the people he found there because it was a lived period. On the contrary, he invited the people he found on his journey to the future to Islam.

In the journey between the two mountains, Suleiman as Zulkarnayn had trapped Yacooc and Macooc who made mischief in the earth. It had mentioned in the Qur'an that these two defeated nations will never be able to step over or dig the obstacle. Therefore, the obstacle however, stated that it would be demolished before in the collapse of the world. According to Alagash, it is stated that the defeated nation will be demolished from the dead before the Day of Resurrection, will be attacked from every hill, and will be prevented from being attacked by divine help.

Key Words: Surah of al-Kahf, Suleiman, Zulkarnayn, the journey to the sun was born, the journey to the sun goes down, the journey to the north

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze ve eskisinden yenisine kadar bütün dinler, Hz. Süleyman'dan söz etmiştir. Özellikle yahudi geleneğe mensup bu elçiler, Kurân'da çeşitli biçimlerde tanıtılmış ve tartışılmıştır. Kurân ve hadislerde ise hem Hz. Zülkarneyn hem de Hz. Süleyman hakkında çok farklı ve değişik bilgilere yer verilmiştir. Zülkarneyn'in kim olduğu konusu, müfessirleri ve tarihçileri çok uğraştırmıştır. Bu konuda müfessirler ve önceki ulema, ifrat, itidal ve tefrit arasında sarkaç gibi salınan düşünce ve fikirler üretmişlerdir. Bazıları, müşrik, putperest ve kâfir birinin bile Hz. Zülkarneyn olabileceği ihtimalinden söz ettiği için ifrat olarak imlenmiştir.

Bu konuda yazılan bir kitaptan hareketle Hz. Süleyman'ın Zülkarneyn sıfatıyla dünyanın başından kendi dönemine kadar olmamış ve muhtemelen (kesinlikle) kendisinden sonra kıyamete kadar da olmayacak bazı işler yaptığı Kurân'da anlatılmıştır. Bu çalışmada düşünce ve kültürel eserlerde kayıtlı Hz. Zülkarneyn algısı bir kenara alınmış, onu anlamak ve açıklamak amacıyla getirilen yeni bir çaba ve gayret dikkatlere sunulmuştur. Doğal olarak burada tefsirin doğruluğu için bazı şartların gerekli olduğu ve bu yeni yorumda bunların önemsenmediği veya hadis ya da diğer kitaplarda yazılan Zülkarneyn ile ilgili bilgilerin dikkate alınmaması suçlaması yapılmıştır. Bunların hepsinin bilincinde olarak Hz. Zülkarneyn'in Hz. Süleyman olarak anlaşılmasında bir sorun görülüyorsa, o zaman bu yeni yorumun, bir zenginlik veya hak bir yorum olarak bilim dünyasına sunulmasında her hangi bir menfilik görülmemiştir. Bu bağlamda Hz. Süleyman'ın Kurân'daki vurgularına kısaca temas edilmiş ve elde mevcut kitaptan hareketle Hz. Süleyman'ın güneşin doğduğu ve battığı yere, bir de Ye'cüc ve Me'cüc milletinin bulunduğu yere yaptığı yolculuklar tanıtılmıştır.

İnsanlık, bazı anlarda kimi sıçramalara neden olmuştur. Bunlar, bazen çok zorda kaldığı ya da elinden bir şey gelmediği zamanlarda gösterilen üstün gayretten doğmuştur. Bu tür şeyler, özellikle icatlarda hep kendini göstermiştir. Bunun gibi kritik zamanlarda hassas düşünme becerisi sergileyenler, insanlık için o zamana kadar imkân dâhilinde olmayan bir şeyin imkânlı olduğuna uluslar çoğu kez tanık olmuştur. Yazar da eserinde kanaatimce böyle kritik bir düşünce buhranından çok önemli olduğunu düşündüğümüz ve bu sebeple huzurlarınızda takdim ettiğimiz neticeye varmıştır. Bunun sabırla ve anlayışla bir makes bulacağına olan inancımın kırılmayacağını ummak, büyük bir onur olarak değerlendirilmiştir.

Yazar kitabında şöyle demiştir: “Kurân'a yeni bir yaklaşım başlığında vermek istediğimiz asıl gerçek; geleneksel yaklaşımların ve tefsirlerin ana gayesi olan Kurân'ı bilmek veya anlamak veya anlamış gözükmek değil, öncelikle bu yüce kitabı yeterince bilmediğimizi ve bilemeyeceğimizi, hiçbir zaman hakkıyla anlamadığımızı ve anlamayacağımızı idrak etmektir.” (Alagaş, 2014, 114). O, Kurân'ın gereği gibi anlaşılmasının nedeninin, onun herkesin anlayabileceği bir üsluba veya anlatıma sahip olması olduğunu dile getirmiştir. Bir konuda insanın anlamadığı veya bilmediği bir konu yoksa o zaman o konuda düşünmesine ve bazı şeylere cevap aramasına da gerek yoktur. Bir konuda bilmediğini bilen kimseler, doğru soruyu soran fakat doğru cevaba ulaşamadıkları için bilmiyoruz diyen kimselerdir. Yani bilmediğinin farkında olan kimselerdir (Alagaş, 2014, 114-115).

“Rabbimizin günümüz dünyasına en büyük lütfü, Kurân-ı Kerim gibi muhteşem bir kitabın varlığıdır.” diyen müellif, sözünü “Kurân'ı Kerim'in yüceliğine iman etmek ile bu yüceliğin farkında olmak ve bu farkındalığın verdiği haşyet ile ayetleri okumak, ayetleri düşünmek çok ayrı şeylerdir.” cümlesiyle sürdürmüştür. Yazar, dünyada en çok okunan ama en az anlaşılan bir kitap olan Kurân'ın gereği gibi anlaşılmasının, Kurân'ın yüzeysel olarak herkesin açık ve anlaşılır bir üsluba ve anlatıma sahip olması olduğunu söylemiştir. Ayetlerin yüzeysel anlamda açık ve anlaşılır olması, bununla yetinen milyarlarca müslümanın, ayetleri gereği gibi düşünmelerine engel olmuştur (Alagaş, 2010, 10-11).

Kitabında oldukça önemli ve derinliğine düşünülmüş konularda açıklamalar yapan yazar, Maya yazıtlarında gökten metal aygıt içinde gelen kutsal bir kişiden bahsedildiğini beyan etmiştir. Yine o, bu kutsal kişinin 2012'de tekrar döneceğini, o yılda dünyanın kıyamet öncesi son çağa gireceğini,

denizlerin yükseleceğini, Amerika sahillerindeki bazı şehirlerin sular altında kalacağını haber verdiğine temas etmiştir (Alagaş, 2010, 19). Yazar, bunu bir kişinin bilmesinin ve yüzyıllar önceden haber vermesinin mümkün olup olmadığını soruşturmuş ve bu haberi verecek veya bu haberi verme niteliğine sahip tek kişinin Zülkarneyn olduğunu ifşa etmiştir (Alagaş, 2010, 21). Bazı hikâyelerde Yemenli bir kralın uzak batı, yani bugünkü Amerika denilen yerleri fethettiğinden bahsedilmiştir (Tabbâh, 2003, 143).

Bu söylemin doğru ya da yanlışlığının, Kurân'daki Zülkarneyn olayını araştırmaktan geçtiğini beyan eden müellif, Hz. Elçinin ahir zamanda çokça okunmasını ve üzerinde düşünülmesini tavsiye ettiği Kehf suresinde Zülkarneyn'in gerçekleştirdiği yolculuklardan söz edildiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda kitabın yazarı, eserinde surenin 84-91'inci ayetlerinin mealini vermiştir. Yazar, uzun yıllar üzerinde düşündüğünü ifade ettiği bu ayetler hakkında delillere dayalı ve kitabın bütünlüğü bağlamında geniş izahlar yapılması gerektiği belirtmiştir (Alagaş, 2010, 22, 23).

Yazar, ilkin bir yanlışı düzelterek konuya girmiştir. O, bu insanın yaptığı yolculukların uzun yıllar, doğuya ve batıya doğru yaptığı seferler olarak yanlış anlaşıldığını ve böylece onun önce batıya sonra doğuya yöneldiğinin sanıldığını ifade etmiştir. Ayetlerin beyanından yola çıkıldığında Zülkarneyn'in doğu veya batı yönüne değil, güneşin doğduğu ve battığı yere gittiğinin açıklandığını özellikle vurgulamıştır (Alagaş, 2010, 23). O, bu gerçeğin baştan beri görülmediğini, ayetlerin lafızlarına sadık kalındığında ise bunun net olarak görülebileceğini ifade etmiştir.

Burada güneşin doğduğu ve battığı yerin neresi olacağını araştıran ve sorgulayan yazar, bunların insana göre göreceli olduğunu, güneşin dünyanın her yerinden her zaman doğup yine her yerinden her yerinden battığını ifade etmiştir. Yazar, bu kıssada Zülkarneyn'in güneşin battığı yere gitmek için bilinçli bir yol tuttuğunu, bu yolun onu güneşin battığı yere vardıracağını veya ayrıca güneşin ilkin dünya üzerine doğduğu yere gitmek için bilinçli bir yol takip ettiğini ve bunun onu güneşin doğduğu yere salimen götürdüğünü ifade etmiştir. Burada kıssayla ilgili bilinmesi gereken ikinci önemli konunun, onun bilinçli bir yol tuttuğunun görülmesi olduğu ifade edilmiştir. Yazar, bilinçli bir şekilde yol tutan Hz. Zülkarneyn'in yolun sonunda vardığı güneşin doğduğu ve battığı yerin neresi olabileceğinin bilinmesinin en önemli konu olduğuna değinmiştir. Ona göre Allah, bu ayette çok olasılıklı ve muğlak bir yerden söz etmediğini, aksine bunun güneşin battığı veya batacağı yahut doğduğu yer olduğunu dile getirmiştir (Alagaş, 2010, 23, 24).

Kurân'da güneşin gerçekten batacağı bir yerin olduğuna temas edildiğini beyan eden yazar, bunun için "Güneş köreltiği, dürülüp sönmeye başladığı zaman." (Tekvir, 81/1) ayetini öne çıkarmıştır. Bunun son güneş batımı olduğuna temas eden müellif, bu batımın dünyada kalan insanlar için bir daha doğumu olmayan gerçek bir batım olduğunu ifade etmiştir. Allah, bu batımı "...onu kara çamurlu bir gözede batmakta buldu..." (Kehf, 18/85) ifadeleriyle gündeme taşımıştır. Yazar, bunun bir karadelikte gerçekleşeceğini belirtmiştir (Alagaş, 2010, 24).

Yazar, Zülkarneyn'in güneşin battığı yere gitmesinin, artık dünya ufkunda güneşin normal battığı bir yer olmadığı beyan etmiştir. Bu yerin, güneşin bir daha asla doğmayacağı kara bir delikte veya gözede son battığı yer olduğu ifade edilmiştir. Gidilen bu yerin, Kurân'ın zaman ve mekân bütünlüğü dikkate alındığında farklı bir zaman olduğunu belirtmiştir. Zülkarneyn'e her şey için bir sebep verildiğine göre o, bunun sağladığı imkânlarla hiç kimsenin yapamayacağı zamanda yolculuğa çıkmıştır. Gitmek istediği her yer için bir sebep ve yol bağışlanan bu insan, ilk yolculuğunu insanların merakını celbeden geleceğe yapmıştır. Müellif, zamanda yolculuğun yapılacağına kanıtını ise gerçeği gören ve dünyaya geri dönmek isteyen kâfirlerin bu geri dönüş isteklerinin Allah için mümkün ve kolay olduğunu bilen kimseler olmalarını (Ayet için bkz. Secde, 32/12) göstermiştir. Yaptığı bu yolculuklar, sebeplere bağlı kalınarak gerçekleştirilmiştir (Alagaş, 2010, 24-25).

Allah, insana çok özel bağışlarda bulunmuştur: Mesela Hz. Havva ile birlikte Hz. Âdem'i cennette misafir etmiştir. Hz. Nuh'u en azgın dalgalara bile dayanıklı olan çalkantılı bir dünya denizinde yolculuk yaptırmıştır. Zülkarneyn'i zamanda yolculuk yaptırmıştır. Ayrıca Hz. Nuh'a mukabil ona

karada yolculuk yaptırmıştır. Hz. Muhammed'i göklere çıkararak kâinatı izlettirmiştir. Yine Hz. Muhammed'i Kudüs'e kara yolculuğuna çıkarmıştır. Hz. Yunus'u ise balığın sahibi yaparak denizlerde taşımıştır. Kehf kıssasında mağara arkadaşlarının 300 yıl zamanın kıyısına nasıl çekildiği ve ne şekilde olduğu beyan edilmiştir. Hz. Üzeyir kıssasında da benzeri bir durumun varlığından haberdar edilmiştir.¹

Yazar, Kurân bütünlüğünde değerlendirdiği mucize olayına farklı bir yaklaşım sergilemiştir. O, mucizelerin aslında ikiye ayrıldığı, ilkinin emre dayalı olduğunu, diğerinin ise sebebe bağlı bulunduğunu belirtmiştir. Zülkarneyn'in yaptığı yolculukların ise sebeplerle alakalı olduğunu söylemiştir. Hatta onun zaman ve mekândaki tüm yolculuklarının sebeplere dayandırıldığını ifade etmiştir (Alagaş, 2010, 25). Bazı mucize, ayet ve alametlerin aynı olmadığını, aksine aralarında ciddi farkların bulunduğunu belirten yazar, yaptığı titiz araştırmalar sonucunda böyle ikili bir ayrıma gidilebileceğini belirtmiştir (Alagaş, 2010, 81). O, Kurân'da bu tür olaylardan söz edildiğine veya anlatılan bazı hadiselerin bu kapsamda değerlendirilebileceğine dikkat çekmiştir.

Bu anlatımların makul ve mantıklı olarak değerlendirilmesine rezerv koyan müellif, mantığın kesinlikle bir hak ölçüsü olmadığını, zira herhangi bir olayın onlarca açıklaması olmasına karşılık sadece bir hak gerçekliği olduğunu belirtmiştir. O, ayetlere mantıklı bir açıklama getirmekten veya yaptığı açıklamanın hak olduğunu beyan etmekten de Allah'a sığındığını ifade etmiştir. Kıssa ve ayetlerin düşünülmesi sırasında Kurân bütünlüğünden ayrılarak zoraki yorum ve tevillerden de kaçınan yazar, yaptığı yorum veya tevilin çok mantıklı olmasına rağmen Kurân'ın başka bir ayetinde veya yerindeki küçük bir bilgiyle çelişmesi halinde terk edilmesini tavsiye etmiştir. Yazar, çelişkisiz bir kitap olan Kurân'ın, herhangi bir ayetiyle ilgili yapılan yorumların, yine herhangi bir ayetle veya ayetin hak yorumuyla çelişmemesini şart koşmuştur. Bu hataya düşmemek için müellif, ayetleri tefsir etme hakkının, Kurân'a ait olduğunu ifade etmiştir. Bu yüzden kişi, Allah'a tevekkül ederek düşünmek, ayetlerin zahirinden kopmamak ve Kurân bütünlüğünde düşünmek hususlarına vurgu yapmıştır. (Alagaş, 2010, 26-27). Yazar, ayetlerle ilgili yaptığı bu açıklamaların hak bir açıklama olduğunu ifade etmiştir. Bu açıdan hak açıklamasının, Kurân bütünlüğünde bütün elemelere açık olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda Zülkarneyn ile ilgili söylediği zamanda yolculuk olayının, makul ve mantıklı bir olasılık olmadığını, aksine ilgili ayetlerin ortaklaşa işaret ettiği hak bir gerçeklik olduğunu beyan etmiştir.

Müellif, bazı olayların rabbimizin emrine taalluk etmediğini, buna karşın o hadiselerin, ilme dayalı bir mucize olduğunu ifade etmiştir. Yazar, buna örnek olarak ashab-ı kehf kıssasını anımsatmıştır (Ashab-ı kehf olayının psikolojik ve metafizik boyutu için bkz. Altuntaş, 2012, 439-458). "Mesela şanı yüce rabbimizin 'Yoksa sen, kehf ve rakim ehlini bizim şaşılacak ayetlerimizden mi sandın?' buyurarak, onun şaşılacak bir ayet ve mucize olmadığını beyan ettiği ashab-ı kehf olayının, rabbimizin emrine değil, ilme dayalı ayetlerinden olduğunu ifade etmiştir. Çünkü bizlere sıra dışı gözükken bu olay, ilme değil emre dayalı bir ayet olsaydı, bizlere bu olayın ayrıntılarının verilmesine ve mağara ehlinin kulaklarının kapatılıp, sağa sola döndürülmelerine hiç gerek kalmayacak, bütün bunlar bir emirle oluverecekti." (Alagaş, 2010, 25, 81).

Kurân'da zikredilen mucizevi olayların bir kısmının ise ol emri ile gerçekleştiği ve bunlara ilişkin anlatımların da Kurân'da yer aldığını ifade etmiştir. Yazar bu bağlamda "...maddenin tabiatına veya varlık kanunlarına aykırı mucizeler ise 'Ol' hükmünün yegâne sahibi olan rabbimizin söz konusu maddeye veya varlığa yönelttiği kesin emire dayanmaktadır." (Alagaş, 2010, 81) demiştir. Müellif, Allah'ın ilme dayanmayan ve emre dayanan mucizelerinden de söz etmiştir. Bunlar bağlamında şunları dikkatlere sunmuştur. "Mesela ateşe atılan İbrahim aleyhisselam'ı ateşin yakmamasının, Musa aleyhisselam'ın asasını denize vurma üzerine denizin yarılmasının veya İsa aleyhisselam'ın çamurdan yaptığı kuşun üflenerek canlanmasının, bizlerin ufku dâhilinde ilmi

¹ Balığın karında taşınması ifadesinin, yanlış bir tercüme olduğu beyan edilmiştir. Sâhibu'l-hût aslında balığın sahip olduğu bir şey değil, aksine balığa sahip olan bir varlık olarak anlaşılmasının daha uygun olacağı belirtilmiştir. Bunun, bir denizaltı olduğu değerlendirilmiştir.

sebeplerinin olmadığını söylemiştir. Bunların, ilahi emre ve rabbimizden alınan özel kelimelere bağlı mucizeler olduğunu ifade etmiştir.” (Alagaş, 2010, 82).

2. KEHF SURESİYLE İLGİLİ BİLGİLER

Kehf suresi, Gâşiye’den sonra Mekke’de nazil olmuştur. Adını, 9-26’ncı ayetlerde geçen ve mağara anlamına gelen kehf sözcüğünden almıştır. Kurân’ın 18’nci suresi olan Kehf suresinin nüzul sebebi şöyle aktarılmıştır. Nadr ile Ukbe, müşriklerin temsilcileri olarak Medine yahudilerine gönderilmiştir. Yahudiler, Hz. Muhammed’e ashab-ı kehf, ruh ve yeryüzünün doğusuna ve batısına giden kişiyle ilgili sorular sormalarını istemiştir. Hz. Elçi, onların suallerine bir gün sonra cevap vereceğini söylemiş, fakat vahiy on beş gün sonra içinde “Allah izin verirse demedikçe hiçbir şey için şu işi yarın yapacağım deme.” (Kehf, 18/24) ayetinin bulunduğu halde sure nazil olmuştur (Üzüm, 2002, XXV, 188; İbn Âşûr, 1984, XV, 17). Yazır, ravilerden birinin tanınmaması ve sorulardan birinin de daha evvel inen İsrâ suresinde açıklanması gerekçesiyle rivayetin ihtiyatla karşılanmasını önermiştir. Bu bilgide yeryüzünün doğusuna ve batısına ifadesine yer verilmiştir. Oysa ayette güneşin doğduğu ve battığı yere giden Zülkarneyn’den sorulmuştur.

2.1. Kefh Suresinin Muhtevası

Surenin yedi bölümden oluştuğu ifade edilmiştir. İlk bölümün 1-8’inci, ikinci bölümün 9-26’ncı ayetlerde anlatılan kehf kıssası, üçüncü bölümün ise 27-49’uncu ayetlerde dünya-ahiret hayatı, biri mümin diğeri kâfir iki genç ve gökten indirilen yağmur üzerinden iki örnekle anlatılmıştır. Dördüncü kısım ise 50-59’uncu ayetlerde meleklere secde emri ile iblisin karşı gelişi, beşinci kısımda 60-82’nci ayetlerde rahmet ve hikmet verilen salih bir kulun Hz. Musa’yı çıkardığı yolculuğu, altıncı kısım 83-101’inci ayetlerde Zülkarneyn’in çıktığı harikulade yolculuklar ve o seferlerde yaptığı esrarengiz işlere temas edilmiştir. Son fasıl olan 102-110’uncu ayetlerde ahireti inkâr edenlerin dünyadaki çabalarının boşa gideceğine temas edilmiştir. Müslim ve Tirmizî’de yer alan bir hadise göre Kehf suresini okuyanın kıyametten evvel zuhur edecek olan Deccal’ın şerrinden korunacağı veya emin olacağı bilgisine yer verilmiştir (Üzüm, 2002, XXV, 188-189). Bazı hadislerde bu korunmayı, baştan ya da sondan okunan on ayetin sağlayacağı beyan edilmiştir (Müslim, VI, 53/hn:110; Tirmizî, Fiten, 59. Ayrıca bkz. Derveze, 2000, V, 50; Nâsîf, trs, IV, 17-18).

Hz. Peygamber, özellikle ahir zamanda Kehf suresinin çokça okunmasını tavsiye etmiş ve bunu çokça okuyanların, Deccal’ın şerrinde emin olacağını söylemiştir. Bu nebevi nasihat, ümmet tarafından manevi bir korunma vesilesi addedilmiştir. Böyle bir itikat ile Arapça bilmeyen müslümanlar, her gün sureyi okumuş ve böylece manevi bir korunmaya dâhil olduklarını düşünmüşlerdir. Duamız, Allah’ın onlara ecirlerini vermesi ve onların da umduklarına nail olmalarından başka bir şey değildir. (Bilgi için bkz. Alagaş, 2014, 137).

Yazar, bu nebevi nasihatın Kurânî bir anlayışla yerine getirilmesi ve Kurân’a göre yapılması gerektiğini belirtmiştir. Kurân’a göre Kurân okuma eyleminden, esasında okumak, iman etmek, düşünmek, akletmek, anlamak ve amel etmek anlaşılmıştır. Müellif, nebevi öğüdün, hakkıyla yerine gelebilmesi için okunanlara iman etmek, onları düşünmek, onları anlamak ve onlara göre amel etmek olduğunu sözlerine eklemiştir. Zira o, bu surede kıyametten gafil olan insanların durumuna açıklık getirildiğini ve üçü çok gizemli olarak anlatılan dört ayrı kıssanın kıyamet ile ilişkilendirildiğini belirtmiştir. Hz. Resulü test etmek amacıyla asr-ı saadette ehl-i kitap tarafından sorulan bu sorulara vahyin verdiği cevapların, onları ikna ettiği ifade edilmiştir. Bu ayetler yeterince açıklık kazandığında günümüz ehl-i kitap mensuplarına ve bütün insanlara gerçeği hak olarak gösterecek ayetler olduğunu beyan etmiştir. Bu durumda nebevi tavsiyenin öneminin, çok daha güzel anlaşılacağına ve çok daha net olarak kavranacağına vurgu yapmıştır. (Bilgi için bkz. Alagaş, 2014, 138).

Kefh suresi kıssalarının kıyametle çok yakın bir ilişkisi olduğunun ve günümüz insanları için daha önemli hale geldiğinin müşahede edildiğini söylemiştir. Kıssaları, tam manasıyla anlamadığını

belirten müellif, kıssaların kıyamet öncesinde birer birer açılacağını ve asırlardır gaflette olan insanların gündemine gireceğini beyan etmiştir. Mesela zaman konusunda ashab-ı kehf hadisesinin insanlığa çok yüksek bir ufuktan seslendiğini ve onlara görüp bilecekleri ayetler sunduğunu beyan etmiştir. (Bilgi için bkz. Alagaş, 2014, 138-139). Bu anlayıştan hareketle yazar, ashab-ı kehf kıssasının, Hz. Musa'nın seferinin ve Zülkarneyn'in yolculuklarının kıyametle çok yakından ilişkili ve günümüz insanı için çok önemli olduğunun artık fark edildiğini beyan etmiştir. Bu kıssaların, kıyametten evvel bir bir açılacağı ve insanlığın gündemine oturacağı düşünülmüştür. (Bkz. Alagaş, 2014, 138).

Kurân'da zikredilen ayet ve mucizelerin bir kısmı ilme, sebep ve illete dayandırılmıştır. Ashab-ı kehf olayı, bu türden kabul edilmiştir. Maddenin tabiatına aykırı olanlar ise Allah'ın o maddeye verdiği kesin emre bağlanmıştır. Ateşe verilen yakmama emri de bu kabilden sayılmıştır. Ashab-kehf hadisesi, binlerce yıldır zamanın ne olduğunu düşünen, fakat ilerleme kaydedemeyen günümüz insanına oldukça ileri bir ufuktan seslenmiştir. Bu olay ve ayetler, bize zamanın kıyasına çekilmeyi hem göstermiş ve hem de öğretmiştir. Kıssanın başında da belirtildiği üzere bunun, rabbimizin şaşılacak ayetlerinden biri olmadığı açıkça beyan edilmiştir (Bkz. Alagaş, 2014, 139-140).

Kehf suresinin ezberlenmesi tavsiye edilen ayetleri olduğu rivayet edilmiştir. Hz. Peygamber, ahir zamanda çokça okunmasını ve düşünülmesini tavsiye ettiği surelerden biri olan bu surede, Zülkarneyn'in üç yolculuğundan söz edilmiştir (Alagaş, 2010, 22). Bazı rivayetlerde baştan on ayeti, diğerinde ise sonundan bazı ayetleri ezberleyen kimsenin, kıyamet öncesinde Deccal'ın fitnesinden korunacağı beyan edilmiştir (Derveze, 2000, V, 50). İbn Kesir, Kehf suresinin girişinde sureyle ilgili üç duruma değinmiştir. Bunlar, surenin evvelinden on ayet ezberlemek, sonundan ayetler ezberlemek ve Deccâl'in fitnesinden korunmaktır. Ardından ilgili rivayetleri sırlamıştır (İbn Kesir, 1979, V, 133).

Zeki Duman, tefsirinde Mekke'ye gelen bir yahudi topluluğundan söz etmiş ve Allah'ın elçisine tarihten üç soru sorduklarından bahsetmiştir (Duman, 2008, II, 341). Derveze, bu ayetin medenî olduğuna işaret eden bazı rivayetlerin hadis kitaplarında olduğunu beyan etmiştir. O, İsrâ suresinin 85'inci ayetinin medenî oluşuna dair söylenenlerin aynen bu ayet için de aynen geçerli olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda Medine'de yahudilerin sorduğu bir sorunun cevabının mekkî bir surede müşriklerin elçiye ve davetine karşı tutum ve davranışlarının anlatılması sırasında yer verilmesinin yerinde olmadığı düşünülmüştür. Derveze, yahudilerin Medine'de bu soruyu sormuş olabileceğini, bundan dolayı Hz. Elçinin onlara daha önce Mekke'de inen bu ayeti okuyarak cevap verdiğini, ravinin meseleyi tam anlamadan sanki ayetin o anda indiğini düşünmesinden bu sorunun çıktığını iddia etmiştir. Ayrıca müfessir, ruh ile ilgili sorunun müşrikler tarafından sorulmasının mümkün olduğunu beyan etmiştir. Yahut sorunun doğrudan yahudiler veya hıristiyanlar tarafından sorulmuş olabileceğini ifade etmiştir (Derveze, 2000, III, 425-426; V, 92).

Yazar, Kurân kıssalarının anlatıldığı ayetlerin tefekkür edilmesi sırasında kitabın bütünlüğünden ayrılmamaya, buna bağlı olarak zoraki yorumlara girmemeye ve tevellere sapmamaya azami gayret göstermiştir. Ayrıca getirilen yorumlar ve yapılan teviller, ayetlerle veya onların hak yorumlarıyla da çelişmemesi gerektiği bildirilmiştir. Bu konuda hataya düşmemenin en garanti yolu, tefsir hakkının öncelikle Kurân'a verilmesi gerektiğini söylemiştir (bilgi için bkz. Alagaş, 2010, 26).

2.2. Kehf Suresinde Bahsedilen Zülkarneyn'in Özellikleri

Kurân, Zülkarneyn'e sadece Kehf suresinde temas etmiş ve başka bir yerde hakkında herhangi bir açıklama yapmamıştır. Ansiklopedide "Kurân'da kendisine büyük güç ve imkân verildiği belirtilen kişi" olarak tanımlanan bu kişi, sahip ve malik manasındaki zû ile boynuz, şakak, kâkül, akran, aynı dönemde yaşayan nesil" manası verilen karn sözcüklerinin bileşimine oluşturulmuştur. Anlamının karn kelimesine verilen manaya göre değişeceği ileri sürülmüştür. Bunun hâkim görüşe göre lâkap olduğu beyan edilmiştir. Zira dilde zülcenahayn, zülyedeyn, Hz. Yunus için Kurân'da zünnûn ve Hz. İsa için mesih ifadelerinin Kurân'da olması, terkinin lakap olacağını güçlendirse de ne manaya geldiği konusunun hala kapalı kaldığı beyan edilmiştir (Yazır, 1979, V, 205. Ayrıca bkz. Öztürk,

2013, XLIV, 564). Bunun bir isim olmadığı aksine bir lakap olduğu ve niçin bu unvan ile adlandırıldığına bilinmediği bazı eserlerde kaydedilmiştir (Yusuf, 1994, 27).

Yazar, Hz. Süleyman'ın aynı zamanda Hz. Zülkarneyn sıfatı ile iş yaptığının delillerinden birinin, Hz. Süleyman'ın Sebe melikesinin gönderdiği hediyeler karşısındaki tavır ile Hz. Zülkarneyn'in Ye'cüc ve Me'cüc'ü engellemek adına seddin inşası için yardım isteyen halka verdiği cevabın, aynı nimetlere mazhar olanın verdiği cevaplar olduğunu söylemiştir (Sebe ile ilgili bir açıklama için bkz. Duman, 2013, 305-317). Zira Zülkarneyn'in oradaki halka 'Rabbimin bana verdiği şeyler, sizin vereceğiniz şeylerden daha hayırlıdır.' قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا (Kehf, 18/92) ve Hz. Süleyman'ın hediye getirenlere 'Allah'ın bana bahşettiği, sizin vereceğinizden daha hayırlıdır.' قَالَ أَتُمِدُّونَ بِمَالٍ فَمَا آتَانِي اللَّهُ خَيْرٌ مِمَّا آتَاكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بِهَدْيِكُمْ تَفْرَحُونَ (Neml, 27/36) cevaplarının aynı bağlama oturduklarına tanık olunmuştur. Yine Hz. Süleyman'ın aynı zamanda Zülkarneyn olduğunu düşündüren bir diğer durum, erimiş bakır meselesi olduğu görülmüştür. Çünkü Hz. Zülkarneyn'in أَتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ قَالَ أَنفُخُوا حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ آتُونِي أُفْرِغَ عَلَيْهِ قَطْرًا 'Ona erimiş bakır dökeyim...' (Kehf, 18/96) ve Hz. Süleyman için وَأَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ وَمِنَ الْجِنِّ مَن يَعْمَلُ '...Erimiş bakırı ona sel gibi akıttık...' (Sebe, 34/12) denilmiştir. İkisi için erimiş bakırdan söz edilmesi, ikisinin aynı kişi olabileceğinin düşünülmesinin bir gerekçesi addedilmiştir. Yine onun Hz. Zülkarneyn olduğunu düşündüren bir diğer husus, 'Rabbim, beni bağışla ve benden sonra hiç kimseye nasip olmayan bir mülkü bana armağan et...' (Sad, 38/35) ve 'Gerçekten biz ona yeryüzünde sağlam bir iktidar verdik ve ona her şey için bir yol (sebe) verdik.' (Kehf, 18/84) ayetlerinde dile getirilmiştir. Hz. Süleyman'dan sonra kimseye nasip olmayan ama Zülkarneyn'in çok ileri düzeyde olan nimetlere sahip olması, bunun Hz. Süleyman olabileceğinin düşünülmesini sağlamıştır. Ayrıca bakırın yapılan karışıma ilave edilmesinin, yapı sanatında daha sağlamlık elde edileceğine işaret edilmiştir (Kutup, 2003, IV, 2293).

Yazar, Zülkarneyn'in kim olduğunu ilişkin söylentilerden birinin Ebulkelam'a ait olduğunu ifade etmiştir. O, önceki kutsal kitaplara dayanarak bunun milattan evvel 557-528 yılları arasında yaşayan İranlı Kuriş olduğunu beyan etmiştir. Hâlbuki Marifet, yıllardır kim olduğu tartışılan Zülkarneyn hakkında Kurân'a dayalı çalışmaların ve ayetlere dayalı neticesi olarak onun, Hz. Süleyman olduğunu belirtmiştir (Marifet, 2009, 468). Bazıları onun eski devirlerde yaşamış bir hükümdar olduğunu söylemiştir (Şimşek, 2012, III, 288) Buna rağmen Allah'ın hiçbir kulu çıkıp bu iddianın Kurân'daki delillerinin neler olduğunu sormamıştır. Bu, yazarın liyakatinden ziyade Allah'ın hikmetine binaen günümüzde açıklık kazanan tarihi bir gerçeklik olmuştur. Onun Süleyman olduğunun öğrenilmesi, hem seyahatlerini farklı bir boyuttan yorumlamaya yararmış, hem ortaya çıkacak Ye'cüc ve Me'cüc sırrının biraz daha aralanmasına vesile olmuştur.² Yazar, bir serzenişte bulunmuş ve ebced veya cifr hesabına dayalı kehanetlere tanınan tolerans kadar ayete dayalı hakikatlere tolerans verilmediğini söylemiştir (Alagaş, 2014, 10-11. Zülkarneyn ile ilgili olarak bkz. Duman, 2015, 167-183).

Yine Zülkarneyn'in mevcut elçilerden birine verilen bir lakap olabileceği ihtimali bir tefsir tezinde de dile getirilmiştir. Bunun da Hz. Süleyman olabileceğine işaret edilmiştir. Onların bu şekilde düşünmelerine ise her ikisinde savaşıklık ruhunun varlığı, merhamet duygusu, adalet anlayışı, insanların elindekilere aldırması, nimeti idrak etmesi, kimseye verilmeyen bir nimet ve muhataplarına karşı geniş bir inisiyatif sahibi olması gerekçe gösterilmiştir. Yazar, bunları [www.yeniyorumlar.com/turkce/trmenu.htm- 15k, Erişim 23.04.2004] tarihli bir siteden aldığını beyan etmiş ise de bu siteye ulaşamamıştır. Ancak kısa değerlendirmesinde Zülkarneyn'in Hz. Süleyman olma ihtimali biraz olsa bile her ikisinin fethettiği yerlerin birbiriyle uyuşmadığı, bir de Hz. Süleyman'ın Ye'cüc ve Me'cüc ile mücadele etmediği gibi sebeplerle bu düşünceyi yadsımıştır (Albayrak, 2012, 86-87).

² Mana ve mefhum aynı kaymak kaydıyla alıntılarda bazı tasarruflar yapılmıştır.

Yazar, 1980'lerden beri yürüttüğü çalışmalarında ve yazdığı 31 eserde genellikle birey olarak insanı önemseyen ve önceleyen bir karakterde olduklarını ifade etmiştir. Beklenen Müslümanlara Yararlılık ve İnsanlık Tarihi adıyla yayınladığı 28'inci eserden itibaren toplumsal ve küreseli öne alan ve önemseyen eserler vermeye başlamıştır. Bu çalışmalarda kıyamet ve alametleriyle ilgili ayetler daha öne alınmış ve bunların küreselleşen dünyadaki tüm insanları yakında ve yakından ilgilendireceğini ifade etmiştir. Hz. Elçinin davetinde yer alan kıyamet haberlerinin, gündemi gafletle dolu olan dünya insanlarını yeterince ilgilendirmediğini açıklamıştır. Zira müşrikler, münafıklar, kâfirler ve fasıklar, rabbimizin kıyametle ilgili korkutma ve uyarılarını dikkate asla almamışlardır. Onlar bundan sonra da bu konuları önemsemeyeceklerdir. Buna karşılık, kitabımıza inanan müslümanların yüzlerce ayette tanıtılan kıyamet meselesine yeterince değer vermemelerinin sorgulanması gerektiğini belirtmiştir (Alagaş, 2014, 12-13).

Kurân, Zünnun ve sâhibu'l-hût lakabını Hz. Yunus (a.s)'a ve Mesih lakabını ise Hz. İsa'ya vermiştir. Aynı şekilde Zülkarneyn'in de Hz. Süleyman (a.s)'a verilen bir isim veya lakap olduğu düşünülmüştür. Bu açıdan Zülkarneyn olarak Hz. Süleyman'ın bazı yaşadıkları ile Ye'cüc ve Me'cüc olayının kıyamet öncesi gerçekleşmesi beklenen olaylar olduğunu belirtmiştir. Bunları tecelli etmeden evvel Kurân'da görebilmek için ona yeni bir anlayışla yaklaşmak gerektiğini beyan eden yazar, Ye'cüc ile Me'cüc'ün Rahman suresinde geçen sekaleyn olduğunu ve ayrıca Hz. Süleyman'ın seddi yapmış olduğu halde onun, yaşadığımız bu zaman diliminde henüz yapılmamış olabileceğini belirtmiştir (Alagaş, 2014, 146, 39). İnsanlığın kıyamet öncesi son çağa girdiğini haber veren kişinin Zülkarneyn olabileceğini de belirtmiştir (Alagaş, 2010, 22).

Hemen her müfessir, Zülkarneyn meselesinde oldukça kafa karışıklığına duçar olmuştur. Mesela İslamoğlu şöyle demiştir. "Bu meselimsi kıssada anlatılan Zülkarneyn'in tarihsel kimliği hakkında tefsirlerimizde hayli farklı ve çeşitli anlatımlar yer almıştır. Araplar tarafından bilinen çok eski çağlarda yaşamış bir cihangir olabilir. ... Aslında kıssanın tümünün ana fikri olan zıtların içtimai ve eşyanın çift boyutluluğu özelinde 'çift boynuzlu' anlamı da bir yere oturmaktadır: İktidarın bilgi ve güçten oluşan çift boyutlu karakteri. Zira Zülkarneyn bir isim değildir, aksine bir sıfattır. Çift boynuz ile batı ve doğu gibi iki coğrafya veya iki çağ da kastedilmiş olabilir." (İslamoğlu, 2008, 573).

Bazı araştırmacılar, Zülkarneyn kıssasının Kurân'ın en önemli ve en karmaşık kıssalarından biri olduğunu ifade etmişlerdir (Bilgi için bkz. Duman, 2015, 17; Âzâd, 2004, 23; Cerrahoğlu, 1972, 97). Kıssanın bu şekilde tavsifi, gerçekten maksadını aşan bir ifade olarak görülmüş ve bunun, rabbimizin karmaşık bir kıssa anlatmaktan münezzehe olduğunun bilinmemesinden kaynaklanmıştır. Herhangi bir araştırmacının, anlamadığı bir şeyi karmaşık olarak lanse etmesinin, hem izah edilebilir yanı olmadığı, hem de bilim ahlakından uzak bir anlayış olduğu, otoriterler tarafından dile getirilmiştir.

Zülkarneyn'den söz eden, üç yolculuğundan bahseden, ismini ve yaşadığı zamanı beyan eden tek bir sahih hadis rivayet edilmemiştir (Hâlidî, 2007, 454). Bu kişiye ulaşmak istediği her şeye erişebileceği yetki, yetenek ve güç verilmiştir. Dahası kendisine yeryüzünde büyük bir güç verildiği beyan edilmiştir (Kehf, 18/83-84).

Buhari, elçilerle ilgili açtığı başlıkta Zülkarneyn'in hal tercümesine Hz. İbrahim'den evvel yer vermiştir. İbn Hacer buradan yola çıkarak, onun Yunanlı İskender olabileceğine dair yanlış anlayışı reddettiğini anlamıştır. Çünkü bu kral, Hz. İsa'ya yakın bir zamanda yaşamıştır. Hâlbuki Hz. İbrahim ile Hz. İsa arasında bin asır olduğunu ifade etmiştir. Doğal olarak burada Zülkarneyn'in Hz. İbrahim'den evvel ya da sonra yaşayan biri olduğuna dair sahih bir veri yine elde mevcut değildir (Buhârî, 2006, II, 159-169. Ayrıca bkz. İbn Hacer, trs, VI, 382; Tabbâh, 2003, 72; Hâlidî, 2007, 454).

Zülkarneyn ile ilgili tarihi bilgilerin çoğunun, hatta hepsinin ehl-i kitaptan gelen rivayetlerle kurgulandığı belirtilmiştir. Zira Arapların bu konuyla ilgili herhangi bir bilgileri veya tarihsel planda bir arka planları olmadığı beyan edilmiştir. Eğer durum böyle olmamış olsaydı yahudiler,

Kureyş müşriklerini bu durumdan haberdar etmez ve soruyu Hz. Muhammed'e sordurmaya da kalkışmazlardı (Yusuf, 1994, 51). Zülkarneyn'in gidişi veya hızını belirtmek için mesel icat edilmiş (Kurtubî tefsirinde şiir için bkz. Kayhan, 2017, 12/27, 255-280. Ayetlerle istişhad için bkz. Şahin, 2017, VIII, 333-353) ve şair İbn Nekele şöyle demiştir (Yusuf, 1994, 58).

تولى شباب كنت فيه منعمًا --- تروح وتغدو دائم الفرحات
فلمست تلاقية ولو سرت خلفه --- كما سار ذو القرنين في الظلمات

Yazdığı eserde ihtimallerden en sağlamlarını araştıran müellif, son açtığı konuya Zülkarneyn-i kurânî adını vermiştir. İhtimallerin hiç birini onaylamayan yazar, bunun eşsiz ve sade Kurân'da zikredilen bir şahsiyet olduğunu ifade etmiştir (Yusuf, 1994, 247-248). Yazar, sonuç kısmında bütün krallar ellerinde olan bütün imkânların asla Zülkarneyn'e verilen imkânlarla yetişemeyeceğini bilmeleri için Allah'ın, zikrini Kurân'da ebedileştirdiğini söylemiştir (Yusuf, 1994, 353). Bu cümle, Hz. Süleyman'ın Allah'tan sadece kendisine verilmesini ve başka hiçbir kimseye bahşedilmemesini istediği bir yetkiye atıf yapmıştır.

Maya yazıtlarında gökten metal bir aygıt içinde gelen kutsal bir kişiden söz edildiği, bunun 2012 yeniden döneceği, dünyanın bundan sonra kıyametten önce son çağa gireceği, denizlerin yükseleceği ve Amerika sahillerindeki bazı şehirlerinin sular altında kalacağı bildirilmiştir. Eric Van Daniken gibi şaşkınlara ise bunu, uzaylılara nispet etmiştir. Bazı İslâmî çevrelerce de bu yorum makul karşılanmış ve göklerdeki ifadeleriyle uzaylıların kastedilmiş olabileceğini ileri sürmüşlerdir (Alagaş, 2010, 19-20). Avusturalya yerlilerine ait bir hikâyeden söz eden Papalagi adlı kitapta bu adın, göğü delen adam manasında kullanıldığı anlatılmıştır (Scheurmann, 2017, 1-2). Nitekim Peru'nun Nazka çölünde yer alan ve yüksekte bakıldığında görülebilen devasa uzunluktaki işaretler ne için yapılmıştır. İnkalar, ışıltılı insanın doğuşu olarak gördükleri bu işaretleri ve gökten gelen veya gelmesi beklenen hangi insan için yapmışlardır. Piri Reis, haritasının kenarına bu harita, İskender-i Zülkarneyn zamanında telif edilmiş veya Bahreyn kitabında ise Hz. Süleyman'ın haritalarından yararlanılarak çizildiğini beyan etmiştir (Alagaş, 2010, 55, 58). Maya yazıtlarında gökten özel aygıtla gelen kutsal kişiye dair yazıtlar yer almıştır. Harika bir takvimleri ve çok ileri düzeyde astroloji bilgileri olan bu toplum, bu bilgileri kimden öğrendiklerinin araştırılması elzem olmuştur (Alagaş, 2010, 60).

Bazı tefsirlerde Zülkarneyn olayının sadece Kurân'da anlatılanlardan ibaret olmadığı, aksine Kurân'da anlatılandan çok daha fazla olduğu, ancak kıssanın bu kadarıyla yetinildiği beyan edilmiştir (İbn Âşûr, 1984, XV, 23). Yine bazı eserlerde Kurân'da anlatılan kıssaların ya da yazarının ifadesiyle Kurân'da işlenen tarihsel olayların hiç biri, cahiliye dönemi halklarının yabancı olmadığı dile getirilmiştir. Yani Arap arka planı denilen toplum hafızasında yer etmeyen unsurlara ait örneklerin Kurân'da yer almadığı belirtilmiştir. Zira o toplumda Zülkarneyn'in haberleri ile yaptığı fetihlerin anlatıldığı ve şahsen de tanındığı belirtilmiştir (Duman, 2015, 30-31). Bunlar sonuçta Kurân'ın kıssalarda yeni bir şey anlatmadığı, halkın bildiği şeyleri tekrarladığı ve böylelikle kıssaların orijinalikten yoksun olduğu neticesine kapı aralamıştır. Hâlbuki Kurân'da anlatılan birçok kıssanın ardından hem elçinin hem de kavminin onları bilmediğinden söz edilmiştir. Onların dile getirdiği düşünceyle bu manaya gelen ayetlerdeki kesin verilerin, taban tabana zıt olduğu görülmüştür.

2.3. Zülkarneyn Olarak Hz. Süleyman'a Verilen Nimetler

Kurân, Hz. Süleyman'a pek çok nimetin bahşedildiğinden söz etmiştir. Hz. Süleyman, Belkis'in hediyelerini getiren elçilerle olan karşılaşmasında hediyelerin kabul edilmeyeceğini bildirmiş ve Allah'ın kendisine verdiğinin, onların verdiklerinden daha hayırlı olduğunu söylemiştir. Bu özelliğine, aynı zamanda Zülkarneyn'in seddi inşa etmesi olayında tesadüf edilmiştir. Çünkü orada Allah'ın verdiklerinin, kendilerinin sağlayacağından daha değerli olduğunu beyan etmiştir.

Kurân'da Zülkarneyn için beyan edilen {وَأْتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سُبْحًا} (Kehf, 18/83) ayetindeki durum, hem Hz. Süleyman hem de Belkis için de aynı şekilde kullanılmıştır. Hz. Süleyman için { وَأْتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ

{شبي} (Neml, 27/16) ve Belkis için {وأوتيت من كل شبي} (Neml, 27/23) sözlerine yer verilmiştir. Bu durum, Hz. Süleyman'ın aynı zamanda Hz. Zülkarneyn olarak fonksiyon gösterdiğini söylemeye yarayacak bir veri olarak değerlendirilmiştir (Yusuf, 1994, 262). Yine Zülkarneyn'in seddin inşası için ücret teklif eden topluma verdiği {مَا مَكَّنِي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ} yanıtı, Hz. Süleyman'ın Belkis'in adamlarına verdiği {أتمدونني بمال فما أتاني الله خير مما أتاكم} cevabıyla tıpatıp örtüşmüştür. Bu, onun Hz. Süleyman olabileceği ihtimalini daha da kuvvetlendiren bir veri olarak kabul edilmiştir (Yusuf, 1994, 262).

Rivayet edilen bir bilgiye göre merfu bir hadiste Hz. Ali'ye Zülkarneyn'in meşrik ve mağribe nasıl ulaştığı sorulmuştur. O bu soruyu, bulutlar hizmetine verilmiş, önünde aydınlık açılmış ve sebepler ona zahir olmuş şekliyle yanıtlamıştır. Bu hadis, keyfe melleke dünya bölümünde de geçmiştir (Yusuf, 1994, 257). Erich von Daniken 1960'larda yazdığı kitabında Piri Reis haritasının o zaman (1513) bu kadar kusursuz yapılabilmesinin ihtimal dışı olduğunu ve bunun ancak uzaydaki başka uygarlıklardan dünyaya gelen varlıkların çektikleri resimlerin kopyasının kopyası olabileceğini söylemiştir (Beşer, 29 Eylül 2017).

Topkapı Sarayında Amiral Piri Reis'e ait birçok eski harita bulunmuştu. Berlin Devlet Kitaplığında saklanan ve Akdeniz'le Lut gölü dolaylarını tam olarak gösteren atlasların da bu amirale ait olduğu beyan edilmiştir. Amerikalı haritacı Arlington H. Mallery, haritaları incelemiş ve bütün coğrafi konuların haritalarda yer aldığını, ancak gerçek yerlerinde bulunmadıklarını belirtmiştir. Donanma haritacısı Walters, haritaları modern bir küreye uygulamışlar ve çıkan sonuca göre haritalar kesinlikle doğru çizilmiştir. Haritalarda Kuzey ve Güney Amerika kıyıları, hatta Antarktika'nın ana hatları da gösterilmiştir. Bu haritada dağ sıraları, doruklar, adalar, nehirler ve ovalar tam bir doğrulukla gösterilmiştir. Cizvit rahibi olan Lineham, haritaların o günlerde bile doğru dürüst keşfedilmemiş bölgeleri açıkça gösterdiklerini bildirmiştir. Antarktika dağlarının haritalarda ayrıntılarıyla gösterilmiştir. Bilim adamları Piri Reis'in haritalarının asıllarının çok yükseklerden çekilmiş fotoğraflar oldukları sonucuna varmışlar. Haritaların çizildiği dönemde havadan resim çekebilecek düzeye ulaşmış bir teknik bulunmadığına göre, onları çizen kimselerin, uçabilmeleri ve fotoğraf çekmesini bilmeleri gerektiği beyan edilmiştir (Danieken, 2012, 8).

Bazı kitaplarda Hz. Zülkarneyn'in kullandığı malzeme ve madenlerden söz edilmiştir. Burada çok ilginç bir şekilde Hz. Süleyman'ın Beyt-i Makdis'i inşa ederken kayaları kesmek ve düzeltmek için kullandığı ve yazarın adına sâhûn dediği bir madenden söz edilmiştir. Bu vurgu bize, Hz. Zülkarneyn'in aynı zamanda Hz. Süleyman'ın bir lakabı olacağını düşündürmüştür (Yusuf, 1994, 336).

2.4. Kehf Suresinde Seddin Yapımına Neden Olan Ye'cüc ve Me'cüc

İndiği günden beri Kurân'daki Ye'cüc ve Me'cüc konusu İslam ulemasını ve hatta başka dinlere mensup bilginleri bile meşgul etmiştir. Bu iki toplulukla ilgili bilgileri, genelde ilahi menşeli dinlerde olduğu beyan edilmiştir. Bu açıdan yahudi ve hıristiyan geleneğinde ve İslam'da bu halklardan söz edilmiştir. DİA'da Ye'cüc ve Me'cüc için "Zülkarneyn döneminde ortaya çıkan ve kıyametin kopmasına yakın dönemde zuhur ederek yeryüzünde bozgunculuk yapacak olan topluluk" açıklaması yapılmıştır. İbn Manzûr ve İsfehânî, kelimelerinin Arapça olduğunu, buna mukabil Zemahşerî, Râzî ve Kefevî ise başka dillerden Arapçaya geçtiğini beyan etmişlerdir (Çelebi, 2013, XLIII, 373). Bu kavim, insan nesillerinin oldukça vahşi olanlarına Kurân'ın verdiği bir ad olarak telakki edilmiştir (Marifet, 2009, 487).

Kurân'da bu millete net ifadelerle ilki bu surede (Kehf, 18/97) diğer Enbiya (21/96) olmak üzere iki suredeki iki ayetle temas edilmiştir. Bu topluluğa verilen Ye'cüc ve Me'cüc'un manaları için şunlar dile getirilmiştir. Eğer e.c.c. kökünden türetilirse ateş alevlenip durulmak, su tuzlu ve acı olmak, düşmana saldırmak, hızlı koşmak anlamlarında alınmıştır. Yok eğer e.v.c. kökünden alınmışsa ak kor haline gelmiş ateş, parlak nesne, eğer y.c.c. veya m.c.c. köklerinden alınmışsa yayılmak, etrafa dağılmak anlamlarında kullanılmıştır. Son olarak mecaz manada alındığında ise hızlı hareket eden,

etrafa yayılan, ateş gibi yakıp yok eden kimse veya topluluklar kastedilmiştir (Çelebi, 2013, XLIII, 373).

Bu topluluğa ad olan Ye'cüc ve Me'cüc'ün Arapça, İbranice, Asurice, Aramice, Yunanca ve Türkçe dillerinin herhangi birinden geldiği iddia edilmiştir. Bu kavmin şu ırklardan geldiği beyan edilmiştir. Bu kavim, Nuh'un oğlu Yafes'in yedi çocuğundan birinin veya bu nesilden gelenlerin yaşadığı ülkenin adı olduğu söylenmiştir. Bu anlamda bu iki kavme verilen Gog adının ise Tubal veya Meşek kralı ya da Magog ülkesinin adı olduğu beyan edilmiştir (Çelebi, 2013, XLIII, 373). Yahudi dini kaynaklarında Ye'cüc ve Me'cüc için şu bilgiler verilmiştir. Bunların Ahd-i Atik'teki isimlerinin Gog ve Magog olduğu beyan edilmiştir. Kutsal şehri işgal etmek için İblis'in işbirliği yapacağı topluluk olduğu belirtilmiştir. Yine eski kutsal kitapta Gog'un yahudilere musallat olacağı, mallarını yağmalayacağı ve çocuklarını öldüreceği bir sosyal topluluk olduğu ifade edilmiştir. (Çelebi, 2013, XLIII, 373).

Yazar, Ye'cüc ve Me'cüc'ün kim olduğunun ve nereye tıklandıklarının üzerindeki perdeyi aralamaya çalışmıştır. Yazar, Ye'cüc ile Me'cüc'ün Rahman suresinde anlatılan sekaleyn olduğundan söz etmiş ve Hz. Süleyman'ın henüz bu seddi yapmadığını beyan etmiştir (Alagaş, 2014, 146). Yazar, daha evvel yazdığı bir kitapta Hz. Zülkarneyn'in gelecek zamanlarda kıyamet öncesinde Ye'cüc ve Me'cüc'ün ortaya çıktığı zamanda görüldüğünden söz etmiştir. Orada bu kavimlerin, Rahman suresinde anılan sekaleyn (Rahman, 55/31-35) olduğunu söyleyen yazar, Zülkarneyn'in seddi yapmış olmasına rağmen seddin daha henüz günümüzde yapılamamış olduğuna işaret etmiştir (Alagaş, 2010, 32).

Kurân'da kıyametle ilgili önemli haber ve işaretlerden birisinin de Enbiya suresinde (Enbiya, 21/96) zuhur edeceği haber verilen Ye'cüc ve Me'cüc olduğu beyan edilmiştir Kıyametten evvel tecelli edecek ve insanlar için başlı başına bir fitne ve felaket olacak, bu durumda bile Hz. Peygamber, müslümanların Kâbe'yi haccetmeye devam edeceği ve umrelerini yerine getirecekleri haberini vermiştir (Buhârî, 2006, II, 578). Bunlar, kıyametin bu fitneden sonra kapacağına işaret eden bilgiler olarak algılanmıştır (Alagaş, 2010, 32).

Yazar, Ye'cüc ile Me'cüc'ün Hz. Nuh'un duasıyla yeryüzünde yurt edinemediğini (Nuh, 71/26) beyan etmiştir (Alagaş, 2010, 35). İnsan eliyle (Şura, 42/30) yerin içlerinde gerçekleştirilecek bir eylem veya nükleer deneme sonucu seddin yıkılacağını beyan eden yazar, ins ve cin topluluğunun üzerine kor ateşli bir alev ve erimiş bakırdan bir duman salıverilerek (Rahman, 55/35) bozgunculuklarının engelleneceğini beyan etmiştir. Ayrıca bunu dökecek olanın, Zülkarneyn lakabıyla ancak Hz. Süleyman olduğunu (Kefh, 18/94-97) da izah etmiştir. Bu iki kavmin ya da bir kavim ve yaşadıkları ülkenin, Hz. Süleyman'ın yaptığı seddi, kıyamet öncesine denk gelen bir zamanda yıkacakları, her tepeden yeryüzüne saldıracakları ve yeryüzünde şimdiye dek görülmemiş bir bozgunculuk çıkaracakları, en net hususlar olarak telakki edilmiştir.

3. KEHF SURESİ KISSASI OLARAK ZÜLKARNEYN VE YOLCULUKLARI

Yazar, bu iki yolculukla ilgili öteden beri gelen yanlış algılara temas etmiş ve yapılan yolculukların batıya veya doğuya değil, güneşin doğduğu ve battığı yere yapıldığını beyan etmiştir. Onun bu konudaki ifadesi şöyledir: “Zülkarneyn'in bu iki yolculuğu, uzun asırlardır doğuya ve batıya doğru yaptığı yolculuklar olarak anlaşılmış, bu güzel müslümanın önce batıya sonra da doğuya yöneldiği zannedilmiştir. Ancak ayet-i kerimelerin beyanına sadık kalırsak, tesadüfi değil bilinçli bir yol tutan Zülkarneyn aleyhisselam'ın doğu veya batı gibi bir yöne değil, güneşin doğduğu veya battığı bir yere gittiği zikredilmektedir.” (Alagaş, 2010, 23).

Müellif, Zülkarneyn'in batıya veya doğuya yolculuk yapmadığını, seferlerini güneşin doğduğu veya battığı yere yaptığını beyan ettikten sonra “İyi ama güneşin doğduğu ve battığı yer neresidir?” sorusunu sormuştur. Doğru cevaba ulaşmak için sağlam soruların sorulmasını salık veren müellif, yukarıdaki soruya başka sorular eklemiştir. “Güneşin doğduğu yer veya battığı yer, insanın bulunduğu noktayla ilgili olan görece bir yer değil midir? İnsan bulunduğu konuma veya bakış

açısına göre, güneş dünyanın her yerinde doğup, her yerinde batmıyor mu?” (Alagaş, 2010, 23). Hz. Elçinin, Zülkarneyn’in nebi olup olmadığını bilmediğini beyan ettiği rivayet edilmiştir (Nâsıf, trs, III, 302).

Bir araştırmacı bu konuda şöyle bir düşüncenin varlığından söz etmiştir. Arap toplumunun hafızasında yer almayan unsurlara Kurân kıssalarında yer verilmemiştir. Böylece o, Zülkarneyn kıssasını da bu bağlamda değerlendirmiştir. Cahiliye toplumunun hafızasında bu kişiyle ilgili olarak yazılı ve sözlü kültür yoluyla ulaşan bir takım bilgilerin varlığını dile getirmiştir (Duman, 2015, 168). Yazar, bu düşüncelerini, kıssaları sembolik ya da kurgu olarak gören anlayışa karşı savunmacı bir ön kabulde yazmıştır. Kıssaların Arap toplumunda bir izdüşümü olduğu, onların bilmediği bir kıssanın Kurân’da anlatılmadığı ya da eski din mensuplarına gönderilen ilahi kitaplarda mutlaka yer aldığı fikri, gerçekten üzerinde durulması gereken bir iddia olarak değerlendirilmiştir. Bunun, ayetlerde geçen kıssalarla ilgili anlatımların gayb haberleri olduğuna veya olayların gerçek bir şekilde anlatıldığına (Ali İmran, 3/64; Yusuf, 12/102; Kehf, 18/9, 13) ve Hz. Elçi ile kavminin bunları bilmediğine dair bilgilerle (Kasas, 28/44; Hud, 11/49) kesin bir şekilde çeliştiği maalesef göz ardı edilmiştir.

Bazı yazarlar, Kurân’da anlatılan bu yolculukları yapan ve adı Zülkarneyn olan kişinin, İranlı Kuriş vb. gibi tarihi şahsiyetler olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu, hem Marifet hem de Ebulkelam tarafından dillendirilmiştir. İranlılardan tarihte bir peygamber gelmediğine ve Ye’cüc ve Me’cüc’ün bir kıyamet alameti olduğuna göre Zülkarneyn’in Kuriş vb. gibi tarihi şahsiyetler olarak telakki edilmesi, temelsiz bir iddiadan ibaret olarak görülmüştür (Marifet, 2009, 460-488; Hâlidî, 2007, 469-481).

3.1. Zülkarneyn’in Güneşin Battığı Yere Yolculuğu

Zülkarneyn’in güneşin battığı yere yaptığı yolculuk için bazı sorular sorulmuştur. Bunların ilki bu yolculuk arz da mı olmuştur? Güneşin nerede battığını görmüştür? Gittiği yerde gördüğü kavmin özellikleri nelerdir? Halk hakkında nasıl bir karar yetkisi almıştır? O halkı neden iyiler ve kötüler olarak ikiye ayırmıştır?

Güneş, dünya üzerine bir vakitte doğmuş ve ayette de belirtildiği gibi bir vakitte de sönecektir. Buna rağmen güneşin her gün dünyanın bir yarısında doğarken diğer yarısında batmaktadır. Yine güneş, dünyanın bir yarısında batarken diğer yarısında ise doğmaktadır. Hal böyleyken Zülkarneyn’in güneşin doğduğu veya battığı yere gitmesini, hep bu düzlemde değerlendirilmesi, müfessirleri ve tarihçileri çok fazla yanıltmıştır. Bu sebeple ayetin anlaşılmasında yıllarca var olan kapalılık, hiçbir şekilde aralanamamıştır. Yazar Alagaş, büyük uğraşlar ve yıllarca süren araştırmalar sonucu, kimsenin aklına gelmeyen bir sonuçla ayete hak bir açıklama getirmiştir.

Yazar, kendine ve ayete sorduğu bazı sorular ile konuyu açmaya çalışmıştır. Bu bağlamda şöyle düşünülmesini istemiştir. Zülkarneyn’in asırlardır bu iki yolculuğunun doğuya ve batıya yaptığı seferler olarak algılanmıştır. Ayetin beyanına sadık kalındığında Zülkarneyn’in bilinçli bir yol tuttuğu ve güneşin doğduğu veya battığı bir yere gittiği beyan edilmiştir. Yani batıya ve doğuya gitmemiştir. “Akli başında bir insana gündüz vakti ‘Haydi, en kısa zamanda güneşin battığı yere git’ dediğimiz zaman, bu kimse nereye yönelecektir? Görece olarak değişebilen milyonlarca batma yerinden bir yere, en kısa bir yere gitmeye niyetlense bile batıya değil doğuya yönelmesi gerekecektir. Çünkü batıya giderse güneşin batması gecikecek ve o günkü konumu itibarıyla güneşin battığı yere daha geç ulaşacaktır.” (Alagaş, 2010, 23). Bu ayetlerin nüzul sebebi bağlamında Nadr ile Ukbe’nin Medine yahudilerine gidip yardım istemesi üzerine, onların Zülkarneyn’i sormalarını istemesi, onların Mekke’ye gelip ondan sual etmeleri üzerine indiği bilgisine yer verilmiştir (Yusuf, 1994, 257).

Yazar, eserinde surenin Zülkarneyn kıssasının anlatıldığı bölümü tercüme etmekle işe başlamıştır. Ayetlere (Kehf, 18/84-88) şu manayı vermiştir. *وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الَّذِينَ قُلْنَا لَهُمْ مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَآتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا فَاتَّبَعِ سَبَبًا (85) حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَا*

ذَا الْقَرْنَيْنِ إِمَّا أَنْ نَعْدِبَ وَإِمَّا أَنْ نَتَّخِذَ فِيهِمْ حُسْنًا قَالَ أَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نَعْدِبُهُ ثُمَّ يَرُدُّ إِلَىٰ رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا وَأَمَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءُ الْحُسْنَىٰ وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا “Sana Zülkarneyn’i soruyorlar. Onlara ‘onunla ilgili bilgileri kendilerine vereceğini’ haberini ver. Gerçekten biz ona yeryüzünde sapasağlam bir iktidar verdik ve ona her şey için bir yol, sebep verdik. Sonunda güneşin battığı yere kadar ulaştı ve onu kara çamurlu bir gözede batmakta buldu, yanında da bir kavim gördü. Dedik ki ‘Ey Zülkarneyn! İstiyorsan onları ya azaba uğrattırısın veya içlerinde güzelliği geçerli ilke edinarsın.’ Dedi ki ‘Kim zulme sarparsa biz onu azaba duçar kılacağız. Sonra da rabbine döndürölür o da onu görölmemiş bir azapla cezasını verecektir. Kim de iman eder ve salih amellerde bulunursa, onun için güzel bir karşılık vardır. Ona buyruğumuzdan da kolay olanı söyleyeceğiz.’ (Alagaş, 2010, 22).

Kurân, yaklaşık on üç ayetinde وَيَسْأَلُونَكَ sana soruyorlar kalıbını kullanmıştır. Bunlardan bazılarında atıf harfi kullanılmış diğerlerinde ise direkt olarak يَسْأَلُونَكَ sana soruyorlar kalıbını kullanmıştır (Canatan).

Bundan sonra yazar sözlerini şöyle sürdürmüştür. “O halde bir yol tutan, bilinçli olarak tuttuğu bu yol ile güneşin battığı yere varan Zülkarneyn aleyhisselam’ın vardığı bu yer neresidir? Güneş her noktasında doğup, her noktasında battığına ve şanı yüce rabbimizin bu ayette çok olasılıklı muğlak bir yerden bahsetmediğine göre, ayet-i kerimedeki ‘güneşin battığı yer’ ifadesiyle, nereye işaret edilmektedir? Bu yer tek bir yer olduğuna göre, güneşin battığı veya batacağı tek bir yer neresidir? İşte bu önemli sorumuza ayetleriyle cevap veren Kurân-ı Kerim, bizlerin ufkunu genişletmekte ve bizlerin dikkatini güneşin gerçekten batacağı bir yere, görece olarak da hiç değişmeyecek olan tek bir yere çekmektedir.” (Alagaş, 2010, 23-24).

Yapılan açıklama ile Zülkarneyn’in batıya doğru değil, ayette belirtildiği gibi güneşin battığı yere yolculuk yaptığını dile getiren yazar, başka ayetleri de dikkate alarak bu yerin tek bir yer olduğunu ifade etmiştir. Nitekim o, bunun “Güneş köreltildiği (dürölüp, sönmeye başladığı) zaman...” (Tekvir, 81/1) ayetiyle çok yakın bir ilişkisi olabileceğini belirtmiştir. Ayetin mealini veren müellif, konuya şöyle bir açıklama getirmiştir. “Kıyametten önce güneşin körelmeye, dürölüp-sönmeye başlaması, görece olarak değişmeyen tek bir yerde gerçekleşecek olan son güneş batımıdır. Binlerce yıldır dünyanın bir tarafındaki insanlar güneş battı derken, diğer tarafındaki insanlar güneş doğdu diyorlarken; bu son güneş batımı, dünyada kalan son insanlar için bir daha doğumu olmayacak gerçek bir batıştır. Çünkü bu güneş batımı, dünyevi bir ufukta değil, ‘onu kara çamurlu bir gözede batmakta buldu’ ifadesinde işaret edildiği gibi kara bir gözede yani günümüz tabiriyle bir karadelikte gerçekleşecektir.” (Alagaş, 2010, 24). Yazarın Zülkarneyn’in güneşin battığı yere yaptığı yolculuğun bu tarz bir sefer olduğunu hemen hemen hiçbir müfessir gündeme taşımamıştır. Dahası müellif, müfessirlerin anlamadıkları ayetlere, anlaşılacak manalar yüklediklerini, bu yüzden ayetin vermek istediği mesajı ya da ortaya çıkarmak istediği hakikati perdeledikleri beyan etmiş ve bu sebeple de onları tenkit etmiştir.

Müellifin yaptığı bu izahta güneşin battığı yerin, kısmen de olsa bariz bir şekilde tespit edildiği görülmüştür. Bu açıklamanın ayakları yere basan hak bir açıklama olabilmesi için, yolculukta yer verilen diğer unsurlarla da uyumuna azami gayret gösterilmiştir. Bu bağlamda yazar, yolculuğun zamanda yapılmış bir yolculuk olabileceğine de işaret etmiştir. Gerçekten bu konudaki öyle bir açıklama yapmıştır. “Ayetlerin işaret ettiği bu gerçekleri, Kurân-ı Kerim’deki zaman mekân bütünlüğünü dikkate alarak değerlendirecek olursak, gidilen bu farklı yerin, (zaman mekân bütünlüğü içinde) farklı bir zaman olduğunu da anlayabiliriz. Daha açık bir ifadeyle kendisine her şey için bir yol, bir sebep verilen Zülkarneyn aleyhisselam, bu sıra dışı lütufla her insanın gerçekleştiremeyeceği çok özel yolculuklar yapıyor ve günümüz insanlarına bile hayal gibi gelen *zamanda seyahat* olayını yaşıyordu. Çünkü şanı yüce rabbimiz, bu çok özel kuluna, çok özel bir lütufta bulunmuş ve ona gitmek istediği her yer için bir yol, bir sebep vermiştir. Ve insanoğlunun öncelikli merakı yarınlara yönelik olduğu için, Zülkarneyn aleyhisselam’ın ilk seyahati de yarınlara yani güneşin batmakta olduğu zaman ve mekâna yönelik olmuştur.” (Alagaş, 2010, 24-25). Yaptığı açıklama ile seferin batıya değil güneşin kıyamet gününden evvelki son güneş batımının olduğu

yere olduğunu beyan eden yazar, bu kez seferin mekân ve zaman dâhilinde zamanda seyahat olduğunu açıklamıştır.

Yazar, zaman ve mekân bütünlüğü içinde kalarak zamanda yolculuğun imkânına dair bazı açıklamalarda bulunmuştur. Özetle kâfirlerin, kıyamet koştuktan sonra bu dünya hayatına geri dönmek, yani *zamanda ve mekânda geriye gitmek* istemelerini kanıt göstermiştir (Alagaş, 2010, 25). Kitabın müellifi, güneşin battığı yere giden Zülkarneyn'in orada gördüğü kavmin kim olduğunu ve sünnetullahın hangi aşamasına geçtiklerini açıklamıştır. Yazar, güneşin battığı yere ya da insanlar için son kez batacağı mekâna varan Zülkarneyn'in orada bir kavim gördüğünü, gittiği zamanda o kavimle yüz yüze gelen Zülkarneyn'e "Ey Zülkarneyn! İstiyorsan onları ya azaba uğrattırısın veya içlerinde güzelliği geçerli ilke edinarsın." (Kehf, 18/88) emrini vermiştir (Alagaş, 2010, 28).

Müellif, Allah'ın hiçbir kavmin kaderini veya akıbetini elçiler dâhil, asla insanların kararına veya tercihinin bırakmamıştır. Fakat yine de yazar, verilen azap ve iyilik etme emrinin, pek çok kimseye çelişkili gelebileceğini, ancak Kurân'a göre hak ve çelişkisiz olduğunu beyan etmiştir. Buna göre bu farkın, kavimlerin içinde buldukları durumdan neşet eden bir fark olduğuna işaret etmiştir. Bunun en iyi ve hak açıklamasının ise sünnetullahın dördüncü aşamasını yaşayan bir kavim olmaları olarak değerlendirilmiştir (Alagaş, 2010, 29-30). Yazar, olayı sünnetullâh ile ilişkilendirmiş ve bunun, sünnetullahın dördüncü aşaması olduğunu beyan etmiştir. O halkın durumunun, Zülkarneyn'in tercihinin bırakılması ve bunun sünnetullâh ile ilişkilendirilmesi, hem yazar açısından hem de açıklaması verilen ayet açısından üstün bir açıklama olarak benimsenmiştir.

Yazar, bu kavmin durumunu açıklamak için Yasin suresinin 7-10'uncu ayetlerini delil getirmiştir. Bu, davetlerine sırt dönen toplumlardan, elçilerin yüz çevirdiği bir devire işaret ettiği belirtilmiştir. Bunun için Tur suresinin 44-45'inci ayetlerini delil getirmiştir. Küfürleri yüzünden müminlerden ayrılan ve kıyametin tepelerine kopacağı kimselerin, bu millet olduğunu belirten yazar onların, kıyamet öncesi tecelli eden birçok ayet ve alamete iman etmediklerini beyan etmiştir. İnsanlığın üzerine çöken duman ayetinden sonra çaresiz kalan bu insanlar, azabın üzerlerinden kaldırıldığı zaman iman edeceklerini (Duhan, 44/12) dile getirmişlerdir. Ancak Allah, onların üzerinden azabı biraz açacağını, ama onların yine küfre döneceklerini (Duhan, 44/15) beyan ettikten sonra sözlerinden dönen ve helak hükmü kesinleşen insanlar oldukları ifade edilmiştir (Alagaş, 2010, 29-30).

Müellif, burada şu soruya cevap aramıştır. Herkesin bildiği sünnetullâh gerçeğinden Zülkarneyn habersiz midir ki zulme sapanı cezalandırmaktan, iman edip salih davranışlar sergileyene güzel karşılık vermekten (Kehf, 18/87-88) söz etmiştir. Bu sorunun cevabının Zülkarneyn'in sahip olduğu imkân ve özellikle ilgili olduğunu ifade eden yazar, ulaştığı zaman ve mekânda o kavim için yapılacak bir şey kalmadığını, sahip olduğu imkânlar ile bu dönemin bir öncesine dönülebileceğini, helakin kesinleşmediği bu dönemde tarihi sürece müdahale ederek o insanları uyarıp korkutabileceğinden haberinin olduğunu ifade etmiştir (Alagaş, 2010, 30-31).

Ayette geçen mağrib ifadesinin, bu yeryüzündeki bir mağrip olarak anlayan bilginler de olmuştur. İlgili ayetlerde geçen mağrib sözcüğünün Hz. Zülkarneyn'in batıda varabileceği en uzak noktayı işaret etmek için kullanılmıştır. Zira kalıbı gereği bu sözcükte güneşin battığı yer, battığı zaman ve batışı gibi üç anlamı olduğuna işaret etmiştir. Yine aynı şekilde matli' kelimesinin de güneşin doğduğu yer, doğduğu zaman ve doğuşu gibi üç anlama gelebileceğini söylenmiştir (İslamoğlu, 2008, 575). Fakat bunlar, ayetin üzerinde çokça düşünülmeyeceğinin bir göstergesi kabul edilmiştir.

Bu kıssada cevaplanması gereken sorulardan birinin, toplumlarla ilgili hususların nasıl oluyor da bir elçinin tercihinin bırakılması olduğu ifade edilmiştir. Yani bireysel veya toplumsal bir olay, elçiye Allah tarafından tevdi edilmiş midir? Bu soruyu, mucize ile ilgili anlatımında cevaplayan yazar, devamında şöyle demiştir. Mucizelerin bir kısmı, ilme, sebebe ve illete dayandırılmıştır. Diğer kısmı ise maddenin tabiatına aykırı olup rabbimizin o maddeye yönelttiği kesin bir emirle alakalı görülmüştür. Örneğin yakıcı olan ateş, Allah'ın İbrahim'e serin olması emriyle karşılaşması sonucu serinliğe dönüşmüştür. İkinci kısma ait maddenin tabiatına aykırı mucizelerdeki bazı emirler, bazen

rabbimizi izni ve dilemesiyle bazı bazı elçilere tevdi edilmiştir. Mesela kelimetullah olan Hz. İsa'nın ölüleri dirilmesine dair emriyle Allah'ın izni ve dilemesiyle ölüleri gerçekten dirilmiştir. Bu açıklamayı veren yazar, kıyamet öncesi çıkacak olan Deccal'ın maddi âleme dair bazı emirlerine istemeyerek ve fakat Allah'ın izniyle tabiatın itaat edeceğini söylemiştir (Bilgi için bkz. Alagaş, 2014, 140-141).

3.2. Zülkarneyn'in Güneşin Doğduğu Yere Yolculuğu

Kurân'da Zülkarneyn'in güneşin doğduğu yere yaptığı ikinci yolculukta edindiği sebebin, geleceğe giderken kullanılan sebeple aynı olmadığı beyan edilmiştir. Çünkü rabbimiz, bu yolculuklarında onun üç ayrı sebep edindiğini bildirmiştir. Yani geleceğe yaptığı yolculukta edindiği yöntem ve ulaşım modeli ile geçmişe veya seddi kuracağı yere yaptığı yolculuğa izin çıkmamıştır. Yani hepsi, farklı bir şekilde programlanmıştır. Aynı şey, güneşin doğduğu yere ve kuzeye yaptığı yolculuklarda kullandığı sebep için de geçerli olduğu beyan edilmiştir. Bu sebeplerde de mutlaka bir sırrın olduğu düşünülmüştür.

Yazar, öncelikle ve özellikle bu işlerin Hz. Süleyman tarafından yapıldığına vurgu yapmıştır. Zira Kurân düzleminde bakıldığı zaman bunu yapabilecek tek kişinin, Zülkarneyn lakaplı Hz. Süleyman olduğunu belirtmiştir. Burada Zülkarneyn'in yolculuğunun bir sebebe bağlı olarak yapıldığı, güneşin doğduğu yere veya zamana gidildiği, orada güneşe karşı herhangi bir örtüleri olmayan bir toplumla karşılaşıldığı ve Zülkarneyn'in kendileri için hiçbir şey yapamadığı gibi hususlar, kıssanın en önemli noktası olarak değerlendirilmiştir. Bu ikinci yolculukta Zülkarneyn geçmişe veya dünyanın başlangıcına yolculuk yapmıştır (Alagaş, 2010, 31).

Kurân, Zülkarneyn'in güneşin doğduğu yere ve zamana yaptığı ikinci yolculuğa da temas etmiştir. Bir sebebe sarılarak güneşin doğduğu yere Zülkarneyn'in zamanda yolculuk yaptığını belirten Yazar, ilgili ayetlere *ثُمَّ اتَّبَعَ سَبَبًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطَّلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَّمْ تَجْعَلْ لَهُم مِّن دُونِهَا سَبِيلًا كَذَلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا* "Sonra yine bir yol tutmuş oldu. Sonunda güneşin doğduğu yere ulaştı ve onun, güneşin dışında kendileri için herhangi bir siper kılmadığımız bir kavim üzerine doğmakta iken buldu. İşte böyle, onun yanında olan her şeyi (gelmiş ve geleceği kapsayan) ilmimizle büsbütün kuşatmıştır." (Kehf, 18/89-91) manasını uygum görmüştür.

Zülkarneyn, güneşin doğduğu yere, yani geçmişe yaptığı ikinci yolculukta toplumsal sürece müdahale etme imkânına sahip kılınmamıştır. Onun ikinci yolculuğu, güneşin insanlar üzerine doğduğu binlerce yıl öncesine olmuş, kendisinin kalkış noktası itibariyle geçmişe ait tarihi süreç yaşandığı ve kayda geçtiğinden gördüğü kavme en ufak bir tebliğ yapmamış ve müdahalede bulunmamıştır. Bu bağlamda yazar, geçmiş tarihsel sürece müdahale edilemeyeceği ve sürecin değiştirilemeyeceği gerçeğine, "İşte böyle, onun yanında olan her şeyi, (geçmiş ve geleceği kapsayan) ilmimizle büsbütün kuşattık." (Kehf, 18/91) ayetiyle vurgu yapıldığını (Alagaş, 2010, 31) beyan etmiştir.

3.3. Zülkarneyn'in İki Dağ Arasına Yolculuğu

Müellif, iki set arasına yapılan yolculuğun, aslında Zülkarneyn lakabıyla Hz. Süleyman tarafından yapıldığını açıkça belirtmiştir. Çünkü Kurân bağlamında düşünüldüğünde buna gücü yetecek tek insanın, Hz. Süleyman olduğu beyan edilmiştir. Yine bu aşamada Zülkarneyn'in bu seferini de sebebe bağlı olarak gerçekleştirdiği, iki seddin bulunduğu yere ve coğrafyaya ulaştığı beyan edilmiştir. Bu bağlamda oradaki halkın yeryüzünde bozgunculuk çıkararak Ye'cüc ve Me'cüc kavmini Hz. Süleyman'a şikâyet ettiği, Zülkarneyn olarak iş yapan Hz. Süleyman'ın bunlar için çok önemli, sağlam ve kıyamet vaktine kadar kalacak bir set yaptığı belirtilmiştir.

Zülkarneyn, son olarak bir sebebe daha tutunmuş ve bu sebep ile iki seddin bulunduğu bir mekâna yolculuk etmiştir. Kurân, bu yolculuğundan da söz etmiştir. Yazar, Kurân'da *ثُمَّ اتَّبَعَ سَبَبًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا قَالُوا يَا ذَا الْقُرْآنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ تَجْعَلْ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا أَتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ قَالَ انْفُخُوا حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ أَتُونِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا فَمَا اسْطَاعُوا أَن يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا قَالَ هَذَا*

رَحْمَةً مِنْ رَبِّي فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَّاءَ وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَجَمَعْنَاهُمْ

şeklinde ayetleri anlamlandırmıştır.

Bu ayetler ve içerdiği olaylar hakkında Mukatil, şu görüşleri beyan etmiştir. Hz. Zülkarneyn, bazı sebepler tabi olmuştur. Bu manada yeryüzünün konaklama yerlerini ve oralara giden yolları öğrenmiştir. Set görevi gören iki dağ arasından geçen yola ulaştınca orada sözleri anlaşılmayan bir kavim bulmuştur. Yani kimse şimdiye kadar onların dilinden haberdar edilmemiştir. Bunlar, Ye'cüc ve Me'cüc'ü yeryüzünde fesat çıkardıkları gerekçesiyle Zülkarneyn şikâyet ettiler. Onların yeryüzünde ve müslüman yurtlarında insanları katlettiklerini ve bu sebeple onlara karşı bir tedbir almasını istemiştir. Bunlar, Hz. Nuh'un oğlu Yafes'ten olma iki kardeş idiler. Onlarla aramıza bir set yapman karşılığında sana bir ücret tahakkuk ettirelim mi? Bir daha bize bulaşmaya kalkışmasınlar. Buna mukabil Zülkarneyn onlara, rabbimin bana verdiği mal, bu iş için sizin bana vereceğinizden daha hayırlı ve iyi olduğunu ifade etmiştir. Bunun yerine siz bana, toplayabildiğiniz kadar fazla işçi bularak yardım ederseniz, çok makbule geçeceğini belirtmiştir. Böylelikle, size ilişemeyecekleri bir seddi aranızda inşa etmiş oluruz. Zülkarneyn, onlardan demir parçaları bulmalarını istemiştir. Derin bir vadi olan iki dağ arasını, üst seviyeye kadar yükselttikten sonra demirlerin altını ateşlendirmelerini emretmiştir. İşçiler ateşi yakıp da demirler kor haline gelince Zülkarneyn, üzerine erimiş bakırı döktürmüştür (Mukatil, 2003, II, 350) . Kurân, onların bu seddi ne aşabildiklerinden ne de delebildiklerinden söz etmiştir. Fakat kıyamet gelip çatığında Allah'ın onu dümdüz edeceğinden söz etmiştir.

Yazar, Hz. Süleyman olan Zülkarneyn'in, güneşin doğduğu yere yaptığı yolculukta gördüğü halka tebliğde bulunmamasını ya da güneşin battığı yerde bulduğu milletin kaderinin kendisine tevdi edilmesini, Allah'ın sünnetullâh yasasına göre açıklamıştır. Ona göre dünyadaki bütün helakler, sünnetullâhın dört ayrı aşamasından sonra gerçekleşmiştir. Bu açıdan en büyük helak olan kıyamet öncesi de insanlar, aynı süreçlerden geçerek ve sünnetullâh gerçekleşerek yaşanacaktır (Alagaş, 2014, 148). Hz. Muhammed'den sonra yeni bir elçi ve kitap gelmeyeceğine göre dünya insanlarını, buldukları gafletten ne uyandıracaktır? Yazar, bu soruya zuhur edecek ayetler ve mucilerin, insanları gaflet uykusundan uyandıracığı cevabını vermiştir. Bu dört aşama, yazar tarafından şöyle beyan edilmiştir.

i) Cahiliyenin kökleştiği her topluma gönderilen elçiler, insanları tağuta kulluktan sakınmaya ve sadece Allah'a kulluğa davet etmiştir. İlk aşamada gerek davete ve gerekse davetçiye karşı bir soğukluk veya şüphe doğarsa bazı ayet ve mucizelerle davet desteklenmiş ve davetin hak olduğuna işaret edilmiştir (Alagaş, 2014, s.148).

ii) Daveti yapan elçiler, topluma veya insanı kendileriyle tehdit etmemiş, aksine onları Allah ile ve onun sünneti ile yüz yüze getirmişlerdir. Onlara, bu ilahi davetle yüzleşen fakat reddedenler, helak edilmiştir. Siz de de karşı çıkarsanız helak edirsiniz. Bunu, sünnetinde hiçbir değişiklik olmayan Allah'ın evrensel yasası olduğu açıkça beyan edilmiştir (Alagaş, 2014, s.148).

iii) Allah'a davet edilen ve tehdide karşın inkârında ısrar eden ve söylediğiniz gerçek ise hemen azabı getirin diyen insanlara, Allah tarafından mühlet verilmiştir. Bu süre içinde vazgeçmeleri umuduyla insanlara bazı ayet ve musibetler tattırılmıştır (Alagaş, 2014, s.148).

iv) Tanınan mühlete, gösterilen ayet ve verilen musibetlere rağmen hala inkârından vazgeçmeyen toplumların helak hükmü kesinleşmiştir. Bu bağlamda Allah'tan sakınan müminler, diğer insanları sakınmaya davet etmişler ve kurtarılmışlar, inkârcılar ise helak edilmişlerdir. Bu açıdan helak edilen milletler, beklemedikleri veya bildirilmeyen bir helake uğramamışlardır. Gafil oldukları için helak edilmeyen toplumlar, Allah'a kulluğa davet edilmişler ve sünnetullâh gerçeğiyle uyarılmışlardır. Sünnetullahın tecellisi, elçilere bağlı değildir ve bugün dahi yürürlüktedir. Çünkü bu yasa, ayetlerin yalanlanması üzerine yürürlüğe konulmuştur (Alagaş, 2014, 148, 150). Yazar, çalışmasının bir yerinde bu seddin henüz inşa bile edilmediğinden söz etmiştir.

4. SONUÇ

Dünyanın kıyamet öncesi son çağa girdiğini beyan eden yazar, buna dair bilgilerin esasında Maya ve Aztek uygarlıklarında olduğunu beyan etmiştir. Bu uygarlıklarda göğü delen adam, gökten demirler içinde gelen adam anlayışlarının eksik olmadığını beyan eden yazar, Hz. Süleyman'ın Sebe toplumunu oluşturan Amerika yerlilerine İslam'ı tebliğ ettiğini söylemiştir. Buna gerekçe olarak, gidişi bir ay gelişi bir ay mesafeye yolculuklar yapacak kadar gelişmiş araçlara sahip olduğunu belirtmiştir. Dahası yazar, Hz. Süleyman'ın Belkis'in tahtını hiç değiştirmeden oralardan Kudüs'e nakledebilmiştir. Kurân, bunun nakledildiğinden bahsetmiştir. Yani bugün bile kimsenin aklına gelmeyen eşyanın naklini gerçekleştirmiştir. Piri Reis'in 1513'te çizdiği ve bugünkü çizimlerle %5 farklılık arz eden dünya haritasını, aslında Hz. Süleyman'ın yaptırdığı çizimden esinlenerek çizdiğini belirtmiştir.

Bu çalışmada Zülkarneyn meselesine odaklanılmıştır. Zira bu konu, bin dört yüz yıldan beri tartışılmış ve bir sonuca varılamamıştır. Kurân'da sadece Kehf suresinde temas edilen bu Zülkarneyn kıssası, Alagaş tarafından yeni bir yorumla izah edilmiştir. Bu tefsirde oldukça titiz davranan yazar, verilerin birbiriyle uyuşmasına azami dikkat göstermiştir. Bu konuda daha önce yapılan açıklamaların yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Hatta bunların çoğunu reddetmiştir.

Bu kıssanın yer aldığı Kehf suresi, aslında müşriklerin Hz. Elçiye sordukları bir soru üzerine nazil olmuştur. Hatta sorunun Medine Yahudilerinden öğrenilerek sorulduğu da rivayet edilmiştir. Bu surede mağara arkadaşlarının kıssasına, Musa'nın salih kul ile yaptığı yolculuğa ve Zülkarneyn hadisesine yer verilmiştir. Bu kıssada ilk başta Hz. Zülkarneyn'in aslında Hz. Süleyman'ın bir lakabı olduğunu beyan eden yazar, buna sahibu'l-hut ve zünnun lakabıyla Hz. Yunus'u ve mesih lakabıyla da Hz. İsa'yı örnek vermiştir. Yani onlara bu lakaplarla hitap eden Allah, Hz. Süleyman'a da Zülkarneyn lakabını vermiştir.

Bu arada yazar, Kurân'da beyan edilen bütün mucizelerin ya emire bağlı olduğunu ya da sebeplere, illete ve ilme dayalı olduğunu ifade etmiştir. Mesela Hz. İbrahim'i yakmayan ateş mucizesinin emre bağlı olduğunu ifade etmiştir. Kuşların diriltilmesi meselesi de aynı şekilde emre dayandırılmıştır. Buna karşılık Zülkarneyn'in yolculuklarının ilme, sebebe ve illete dayandığını açıklayan yazar, bunun için onun her bir yolculuk için ayrı ayrı, tek tek özel sebebe ve illete dayanarak yolculuğa çıktığını beyan etmiştir. Geleceğe gitmek için oluşturduğu sebep ile sadece geleceğe yani güneşin bu dünyadaki son batım noktası olan karadeliğe kadar gitmiştir. Geçmişe ait sebep ile de sadece güneşin yeryüzünde ilk doğduğu zamana, yaratılışın başlangıcına gitmiştir. Seddin bulunduğu yere de yine iki illetten farklı bir illete veya sebebe dayanarak yolculuk etmiştir.

Zülkarneyn'in aslında Hz. Süleyman olduğunun kanıtlarının bir hayli fazla olduğu görülmüştür. İlk kuzeye yapılan yolculukta halka söylediği, rabbimin bana verdikleri daha hayırlıdır cümlesi ile Hz. Süleyman'ın hediye getirenleri söylediği rabbimin bana verdikleri sizin verdiklerinizden daha hayırlıdır cümlesi örtüşmüştür. Bir diğeri Kurân'da Zülkarneyn seddin yapılmasında erimiş bakırdan yararlandığından ve Hz. Süleyman'a erimiş bakırın sel gibi akıtıldığından söz edilmiştir. Bunların sağladığı bilgiyle Hz. Zülkarneyn'in aslında Hz. Süleyman olduğu kanaatine varılmıştır.

Bir diğer husus ise yazarın, şimdiye kadar yanlış anlaşılan yolculukların, aslında batıya veya doğuya olmadığı olmadığını, aksine güneşin battığı ve doğduğu yere olduğunu çok net olarak ifade etmiştir. Böylelikle uzun zamandır çözülemeyen sorun, ayetlerin metnine bağlılıkla çok rahat bir şekilde çözümlenmiştir. Bu yolculuklardan ilkinin, geleceği merak eden insanın merakını gidermek için zamanda geleceğe yapılan bir yolculuk olduğunu beyan etmiştir. Bu durumda kıyametin kopacağı ve güneşin bir daha doğmamak üzere batacağı son ufka yolculuk etmiştir. İkinci yolculuğunu ise geçmişe yapmıştır. Orada bulunduğu halka, yaşanmış bir olay olduğu için hiçbir şey yapmamıştır. Buna karşın geleceğe yaptığı yolculukta bulunduğu halkı, İslam'a davet etmiştir.

İki dağ arasına yaptığı yolculukta bulunduğu iki kavimden bozgunculuk yapan Ye'cüc ve Me'cüc'ü hapsetmiştir. Bu milletin, hiçbir şekilde seddi aşamayacakları veya delemeyecekleri Kurân'da

belirttiği için seddin ancak kıyamete yakın yıkılacağını belirtmiştir. Bu yıkımın ardından her tepeden aşağıya doğru insanlara saldırmaya geçecek olan bu kavim, yine ilahi bir yardım ile durdurulmuştur. Müellif, bu yıkımın, yine insanların yerin derinliklerinde yaptıkları nükleer denemeler ile gerçekleşebileceğine temas etmiştir.

Bu açıklamada Zülkarneyn aleyhisselam'ın zamanda yaptığı yolculuğun nasıl bir araçla veya aletle gerçekleştirildiğine değinilmemesi ya da bu konuda bir açıklık getirilmemesi, yapılan yorumun en zayıf noktasını oluşturmuştur. Fakat bu konuda yazarın verdiği bazı ipuçları, o durumunu açıklayacak güç ve yeterlilikte olacağı yargısına varılmıştır.

İlgili bazı hadislerde Kehf suresini baştan sona kadar Cuma günleri okuyanların ya da başından on ayet veya sonundan on ayet okuyanların ahir zamanda Deccal'in fitnesinden emin olacaklarına işaret edilmiştir. Bu bağlamda sure, sürekli okunmalı, devamlı üzerinde düşünölmeli ve varılan neticeler diğere insanlarla paylaşılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Albayrak, F. (2012). Zülkarneyn Kıssası (Yayınlanmamış D.T), Marmara Üniv. SBE.
- Alagaş, M. (2014). Sona Son Kala, İzmir: İnsan Dergisi Yay.
- Alagaş, M. (2010). 2012 ve İki Deniz Arası, 2.bsk, İzmir: İnsan Dergisi Yay.
- Altuntaş, A. (2012), Ashâb-ı Kehf Olayı... 1.bsk, Kahramanmaraş: Öncü Yay.
- Âzâd, E.K. (2004) Zülkarneyn Kimdir? (Muharrem Tan), İstanbul: İz Yay.
- Buhârî, M. (2006). Câmiu's-Sahîh, 2.bsk, Riyad: Mektebetü'r-Rüşd.
- Beşer, F. (2017). Öyle Olmasaydı Böyle Olmazdık, Yeni Şafak: 29 Eylül 2017.
- Cerrahoğlu, İ. (1972). Ye'cüc-Me'cüc ve Türkler (XX, 1), Ankara İlahiyat Fak. Der.
- Çelebi, İ. (2013). "Ye'cüc ve Me'cüc", DİA (I-XLIV), İstanbul: TDV Yay.
- Danieken, E. (2012). Tanrıların Arabaları (Aslı G. Korkmaz), İstanbul: Artemis Yay.
- Derveze, İ. (2000). Tefsîru'l-Hadîs (I-X), 2.bsk, Kahire: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî.
- Duman, C. (2013). Üç Kral İki Peygamber, 1.bsk, İstanbul: Pınar Yay.
- Duman, C. (2015). Zülkarneyn ve Ye'cüc-Me'cüc, İstanbul: Süleymaniye Vakfı Yay.
- Duman, C. (2015). Kurân kıssalarının Tarihselliği, 2.bsk, İstanbul: Ekin Yay.
- Hâlidî, S. (2007). Mea Kasasi's-Sâbikîn, 5.bsk, Dimeşk: Dâru'l-Kalem.
- Hızır, A. (1981). Mefâhîmu Coğrafıyyu fi'l-Kasasi'l-Kurânî, 1.bsk, Riyad: Daru's-Şurûk.
- İbn Âşûr, T. (1984). Tahrîr ve't-Tenvîr (I-XXX), 1.bsk, Tunus: Dâru't-Tunûsî.
- İbn Hacer, A. (trs), Fethu'l-Bârî (I-XIII), Beyrut: Dâru'l-Marife.
- İbn Kesir, İ. (1997). Tefsîru'l-Kurânî'l-Azîm (I-VIII), 1.bsk, Dâru Tayyibe: Riyad.
- Kutup, S. (2003). Fî Zılâli'l-Kurân (I-VI), 32.bsk, Beyrut: Dâru's-Şurûk.
- Kayhan, M. (2017). Şiirle İstişhad A. Kurtubî Tefsiri (XII/27), Ankara: Turkish Studies.
- Marifet, M. (2009). Şübühât ve Rudûd, 4.bsk, Kum: Menşûrat Zilkarneyn.
- Müslim, E.H. (1991). Sahîhu Müslim (I-V) 1.bsk, Kahire: Dâru'l-Hadîs.
- Mukâtil, bin S. (2003). Tefsîru Mukâtil (I-III), 1.bsk, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Nâsîf, M. A. (trs). Tâcu'l-Câmi (I-V), 1.bsk, İstanbul: Temel Neşriyat.
- Öztürk, M. (2013). "Zülkarneyn", DİA (I-XLIV), İstanbul: TDV Yay.

Öztürk, M. (2014). “Zülkarneyn Kıssası”, KTÜİFD, Cilt: II, Sayı: 1, Güz 2014.

Scheurmann, E. (2017). Göğü Delen Adam, 23.bsk, İstanbul: Ayrıntı Yay.

Şimşek, M. (2012). Hayat K. Kurân Tefsiri (I-V), 1.bsk, İstanbul: Beyan Yay.

Şahin, D. (2017). Hz. Ömer’in Âyetleri İstişâd Etmesi (VIII), Amasya ÜİFD.

Tabbâh, M.R. (2003). Zülkarneyn ve Seddü’s-Sîyn, 1.bsk, Kuveyt: Ğarâs.

Tirmizî, M. (1962). Câmiu’s-Sahîh (I-V) 1.bsk, Kahire: Mustafa Babî Halebî.

Üzüm, İ. (2002). “Kehf Suresi”, DİA (I-XLIV), İstanbul: TDV Yay.

Yusuf, M. (1994). Zülkarneyn: Kâidu’l-Fâtih, 2.bsk, Dımeşk: Dâru’